

Indholdsplan 2016/17

Bråskovgård Efterskole

FORMÅL

Efterskolen har til formål at give unge mellem 14 og 18 år en undervisning, som tager sigte på elevens almene uddannelse, opdragelse og hele menneskelige udvikling og modning, herunder at udvikle og stimulere elevens færdigheder i praktisk og teoretisk, kunstnerisk og social henseende. Efterskolen kan i det omfang, det er foreneligt med skolens hovedsigte tilbyde specialundervisning.

VÆRDIGRUNDLAG

Bråskovgård Efterskole arbejder i forlængelse af Grundtvigs og Kolds skoletanker, som skabte de frie skoler, og som gennem årene har udviklet sig til det, vi på Bråskovgård Efterskole i dag opfatter som følgende centrale værdier:

- at gensidig respekt, forventninger og det at stille krav til hinanden er grundlæggende elementer i opdragelsen og dannelsen af unge menneskers selvværd og selvstændighed
- at dialogen er vigtig i fællesskabet
- at vi opfatter alle mennesker som lige værdige
- at elevgruppens brede sammensætning har positiv betydning for fællesskabet og den enkelte
- at et bredt udvalg af fag tilgodeser såvel de teoretiske som de praktiske og musiske sider hos eleven
- at traditionen er vigtig for den fælles kulturforståelse

PÆDAGOGIKKEN

På Bråskovgård Efterskole bliver alle elever udfordret på deres faglige niveau. Målet er, at eleven skal kunne indgå i ungdomsuddannelserne. Skolens pædagogiske afsæt er den anerkendende pædagogik. Vores fokuspunkter er:

- Den lige værdighed og gensidige respekt mellem mennesker.
- Opdragelse til demokrati, frihed og ansvar.
- Hjerterum og empati.
- Livsglæde og forundringsparathed.
- Faglighed og dannelse.

ELEVGRUPPEN

Skolen henvender sig til alle unge og optager ca. 135 elever i alderen 14-18 år. Der tilstræbes en ligelige fordeling mellem drenge og piger.

Sammensætningen af linjefag gør at skolens tilbud retter sig imod en bred elevflok, hvilket bidrager til fællesskabets mangfoldighed og kompleksitet. Skolen stiller desuden 20% af pladserne til rådighed for enkeltintegrerede elever med behov for støtte i forhold til ting som ordblindhed eller diagnoser indenfor ADHD, autisme m.v. Herudover optages årligt ca. 20 hørehandicappede elever.

Undervisningen af eleverne med særlige behov muliggøres ved fagspecifik niveaudeling. Støttetimerne anvendes bredt til nedsættelse af holdstørrelser ekstra fokus på trivslen.

Skoleåret starter søndag d. 7. august og slutter fredag d. 30. juni

Bråskov d. 3. juni 2016

Preben Brunsgaard
Forstander

Indhold

FORMÅL	1
VÆRDIGRUNDLAG.....	1
PÆDAGOGIKKEN.....	1
ELEVGRUPPEN	1
INKLUSION	7
Overordnet.....	7
Konkret.....	7
Evaluering	8
BOGLIGE FAG	9
Dansk 9.-10. kl.	9
Formål	9
Centrale kundskabs- og færdighedsområder i dansk	9
Faglige aktiviteter.....	9
Fagligt stof	9
Udtryksformer.....	9
Faglige områder	10
ENGELSK.....	11
Formål	11
Indhold	11
9. OG 10. ÅRGANG	11
10. KLASSE	11
MATEMATIK.....	12
FORMÅL:	12
INDHOLD	12
UNDERVISNING 9.-10. ÅRGANG.....	12
TYSK	17
FORMÅL:	17
9. klasse og 10. årgang.....	17
FORMÅL:	18
INDHOLD:	18
9.-10. ÅRGANG:	18
Historie	21
FORMÅL:	21

INDHOLD	21
Historie i fortid og nutid.....	21
Geografi.....	24
Formål	24
Indhold:	24
Biologi	26
FORMÅL:	26
Samfundsfag	29
FORMÅL	29
Indhold	29
Kristendomskundskab.....	32
FORMÅL	32
Indhold	32
D-fag (Dannelsesfag).....	34
Formål	34
Indhold:	34
Fagets færdighedsside:	34
Fagets medindflydelse/bestemmelse.	34
Krav til eleverne i faget:	34
Krav til læreren:	34
Fagets nøglebegreber.....	34
Fagets evalueringsmetode:	35
Årsplan i store træk.	35
LINIEFAG	36
Outdoor	36
Hestelinje.....	40
Jagtlinjen	43
Landbrugslinjen	45
TECHLAB.....	48
Design	51
Eleverne skal have gjort sig nogle overvejelser for deres valg.....	52
Valgfag	53
Springgymnastik	53
Musik.....	53

Træværksted	53
Kunst/tegning	54
Team Torsdag	54
Fællesfag	55
OBLIGATORISK GYMNASTIK	55
FORTÆLLETIME	55
FORMÅLET	55
INDHOLD	55
METODE	55
KOSTSKOLEARBEJDETS TILRETTELÆGGELSE	56
KØKKENARBEJDE	58
RENGØRING	58
LEJRSKOLE	58
FORMÅL	58
INDHOLD	58
INTROUGE	58
FORMÅL	58
INDHOLD	58
INTROTUR	59
FORMÅL	59
INDHOLD	59
LINJEDAGE	59
FORMÅL	59
INDHOLD	59
Sundhedsboostet	59
FORMÅL	59
Indhold	59
ÅBENT HUS	60
FORMÅL	60
INDHOLD	60
SKOLERNES MOTIONSLØB	60
FORMÅL	60
INDHOLD	60
MULTIKUNSTUGE	60

FORMÅL	60
INDHOLD	60
OBLIGATORISK SELVVALGT OPGAVE (OSO)	61
FORMÅL OG INDHOLD.....	61
BROBYGNING	62
FORMÅL OG INDHOLD.....	62
JULEUGE	62
FORMÅL	62
INDHOLD	62
TERMINSPRØVER	62
FORMÅL	62
FORMÅL	62
VEJLESTÆVNET	63
FORMÅL	63
MUSIKFESTIVAL.....	63
FORMÅL	63
INDHOLD	63
SIKKERHED	64
Sikkerhed i forbindelse med brugen af skydepramme.....	64

INKLUSION

Overordnet

2 af de 6 "pinde" fra skolens værdigrundlag handler om tilgangen til inklusion:

- At vi opfatter alle mennesker som lige værdige
- At elevgruppens brede sammensætning har positiv betydning for fællesskabet og den enkelte

Vi ønsker at eleverne vokser i det fællesskab som efterskolen er rammen omkring, og vi arbejder ud fra at man i mødet med sin næste, kan udfordres og udvikles individuelt, på både det personlige, det faglige og det dannelsesmæssige plan.

Konkret

Ud fra den viden vi får om elevernes faglige niveau, fordeles de fra skoleårets start på faghold med forskellige niveauer. Elever, som har brug for støtte, vil blive inkluderet på holdene på det niveau de matcher. Det samme gælder i alle andre sammenhænge end den boglige undervisning. Her er eleverne blandet med resten af eleverne. Det gælder altså f. eks i linjefag, obligatorisk gymnastik, dannelsesfag, morgensamling/fortælletime, lejrskoleture, spisning, rengøring, på bo-områderne osv.

I løbet af de første uger vurderer vi eleverne, og derefter kan der blive tale om at nogle få elever skifter hold/niveau.

Elever med dysleksi/læsevanskeligheder kan tilbydes IT-rygsæk ved anbefaling fra PPR som dokumentation. Dette kan skolen være behjælpelig med. Vi har desuden skolelicens til CD-ord.

Elever med høretab indgår ligeledes som en naturlig del af vores samlede elevgruppe i de forskellige klasser og niveauer, hvor de passer ind. Til vores elever med høretab har vi installeret teknisk udstyr (teleslynger især) på skolen, og vi opdaterer og udbygger løbende de tekniske faciliteter, og vores hørevejleder står til rådighed for eleverne med høretab.

En vigtig forudsætning for at fungere som elev med høretab på Bråskovgård Efterskole er, at man kan klare sig i den hørende verden, da vi (principielt) ikke benytter tegnsprog. Ideen er netop, at eleven med høretab skal ud i uddannelse/erhverv blandt hørende.

For så vidt angår elever med diagnose er det vigtigt at holde sig for øje, at vi *ikke* er en specialinstitution for elever med diagnoser. Deri ligger det også, at vi ikke er specialister, og at det er nødvendigt, at man som elev med diagnose kan fungere i et almindeligt fagligt og socialt fællesskab uden behov for større bistand end det, vi som almindelige lærere og mennesker kan yde. Det er dog

vores erfaring, at de ret faste strukturer, der hersker på en efterskole er en god ramme for elever med diagnose.

Eventuel medicin til regulering af en diagnose vil vi normalt bede om overlades i vores varetægt og udleveres af os, enten på skolens kontor og/eller i køkkenet i forbindelse med måltiderne.

Evaluering

Udover den individuelt tilpassede evaluering/opfølgning, der foregår i de enkelte klasser, er følgende fælles for alle elever:

Primo nov. skrives der en vurdering i alle fag. Med udgangspunkt i disse vurderinger er der skole/hjemsamtale med kontaktlæreren. I den forbindelse gives en halvårskarakterer og ca. 1. maj afgives årskarakter.

BOGLIGE FAG

Dansk 9.-10. kl.

Formål

Formålet med undervisningen i dansk er at fremme elevernes oplevelse af sproget som en kilde til udvikling af personlig og kulturel identitet, der bygger på æstetisk, etisk og historisk forståelse.

Undervisningen skal fremme elevernes lyst til at bruge sproget personligt og alsidigt i samspil med andre. Eleverne skal styrke deres bevidsthed om sproget og udvikle en åben og analytisk indstilling til deres egen tids og andre perioders udtryksformer. De skal opnå udtryks- og læseglæde og øge deres indlevelse og indsigt i litteratur og anden fiktion.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder i dansk

Alle de grundlæggende færdigheder og kundskaber bør angå elevernes personlige, sociale og kulturelle liv. Desuden arbejdes med den demokratiske proces.

Færdighederne og kundskaberne udgør derfor en helhed og skal så vidt muligt udvikles som en helhed igennem hele skoleforløbet, såvel i den faglige som i den tværfaglige undervisning. Bearbejdelsen af oplevelser og erfaringer støttes i stigende grad af analytisk virksomhed.

Faglige aktiviteter

Undervisningen omfatter:

- musisk skabende aktiviteter og udforskning af sprog, tekster og andre udtryksformer
- samtale og diskussion i klassen og i grupper
- længere mundtlige fremstillinger
- elevernes og lærerens oplæsning og fremførelse
- såvel selvstændig læsning som læsning med specifikke formål
- individuel og fælles tekstproduktion
- håndskrivning og computerskrivning
- oplevelse, iagttagelse og udarbejdelse af medieproduktioner
- brug af biblioteker, samlinger og databaser.

Fagligt stof

Undervisningen omfatter:

egne og fælles oplevelser og følelser

elevernes egne og fælles fremstillinger, både skriftlige, mundtlige og andre

Udtryksformer

- litteratur, ældre og nyere anden fiktion
- faktion
- sagtekster
- ugeblade og magasiner
- fakta-programmer i elektroniske medier og film

- billeder
- litteratur og sagtekster på norsk og svensk samt medieproduktioner eller andet
- stof med norsk og svensk tale.

Faglige områder

Sprog og tekster

Med udgangspunkt i sammenhængen mellem form og betydning arbejdes der bl.a. med

- samspillet med teksttype, sprog, indhold og situation
- sproget som handlingsmulighed, f.eks. til konfliktløsning og overtalelse og som redskab for argumentet
- sprog og teksters æstetik

Litteratur

Ved oplevelse og forståelse lægges vægt på:

- Litteraturens betydning for den enkelte læser
- Samspillet mellem tekstens udsagn og læserens oplevelse
- Samspillet mellem tekster - samtidige og fra forskellige perioder
- Litterære sammenhænge
- Litterære perioder
- Fortolkning, meddigtning og analytisk fordybelse

Tale og lytte

Der arbejdes med samtale og længere mundtlige fremstillingsformer.

Desuden arbejdes der med debatformer og mødeteknik samt med brug af hjælpemidler til støtte for mundtlig fremstilling, f.eks. tavle, overheadprojektor, dias, bånd, edb, etc.

Skrive

Eleverne træner deres skriftlige udtryksfærdighed på grundlag af sammenhængen mellem mundtlighed, skriftligt udtryk og læsning. Der arbejdes med tekstens klarhed og forståelighed og samspillet mellem teksttype, indhold og situation.

Læse

Der arbejdes med litterær og faglig læsning samt læsning af tekster på skærm. Eleverne undervises i at tilpasse læseformen til tekstens krav og formålet med læsningen.

Se

Eleverne opøver deres færdighed i at beskrive, analysere og vurdere synsindtryk, herunder billedmæssige, rumlige og kropslige udtryk, samt i at anvende billeder som udtryk. I det hele taget gælder det, at undervisningen står mål med folkeskolens undervisning på de pågældende niveauer.

ENGELSK

Formål

Formålet med undervisningen i engelsk er, at eleverne fortsat tilegner sig kundskaber og færdigheder, så de kan forstå talt og skrevet engelsk og kan udtrykke sig mundtligt og skriftligt. Undervisningen skal skabe rammer for oplevelse, indsigt og samarbejde samt styrke elevernes aktive medvirken og dermed bidrage til, at eleverne bevarer lysten til at beskæftige sig med sproget. Undervisningen skal give eleverne indsigt i kultur- og samfundsforhold i engelsktalende lande og derved styrke deres internationale forståelse og forståelsen af egen kultur.

Indhold

Eleverne opbygger igennem hele undervisningsforløbet deres selvtillid som sprogbrugere og deres forståelse for gode arbejds- og samarbejdsformers betydning for sprogtiltagelsen. Der skiftes således mellem forskellige organisationsformer (individuelt, par, gruppe, klasse) afhængig af aktiviteterens art.

De sproglige aktiviteter tilrettelægges således, at eleverne møder en mangfoldighed af oplevelser og sanseindtryk.

9. OG 10. ÅRGANG

Sproget som kommunikationsmiddel er i centrum med forventning til en forholdsvis præcis og nuanceret brug af sproget. Eleverne møder et stort udbud af alderssvarende tekster, emner og aktiviteter og arbejder efterhånden mere selvstændigt og med større grad af medbestemmelse.

Eleverne skal arbejde med lyttefærdighed, mundtlig sprogfærdighed, læsning af forskellige typer af tekster, skrivning af sammenhængende tekster og forskellige præsentationsformer. Der arbejdes med forskelle på tale- og skriftsprog, herunder med centrale grammatiske områder i såvel mundtlig som skriftlig fremstilling.

10. KLASSE

Der stilles øgede forventninger til en præcis og nuanceret sprogbrug. Undervisningens emner og aktiviteter tilgodeser en større modenhed i elevgruppen og lægger samtidig op til, at eleverne arbejder med en højere grad af selvstændighed og fordybelse.

Der arbejdes med de samme ting som i 9.-10. årgang, men i stadig stigende sværhedsgrad.

For alle niveauer gælder, at undervisningen står mål med folkeskolens undervisning på de tilsvarende trin.

MATEMATIK

FORMÅL:

Formålet med undervisningen i matematik er, at eleverne bliver i stand til at forstå og anvende matematik i sammenhænge, der vedrører dagligliv, samfundsliv og naturforhold. Analyse og argumentation skal indgå i arbejdet med emner og problemstillinger.

INDHOLD

Undervisningen tilrettelægges, så eleverne opbygger matematisk viden og kunnen ud fra egne forudsætninger. Selvstændigt og i fællesskab skal eleverne erfare, at matematik både er et redskab til problemløsning og et kreativt fag. Undervisningen skal give eleverne mulighed for indlevelse og fremme deres fantasi og nysgerrighed.

Undervisningen skal medvirke til, at eleverne oplever og erkender matematikkens rolle i en kulturel og samfundsmæssig sammenhæng. Med henblik på at kunne tage ansvar og øve indflydelse i et demokratisk fællesskab, skal eleverne kunne forholde sig vurderende til matematikkens anvendelse.

UNDERVISNING 9.-10. ÅRGANG.

På dette trin kan eleverne i højere grad selvstændigt planlægge deres egne aktiviteter og faglige fordybelse i emner og områder. De kan på egen hånd og i samarbejde med andre tilegne sig nyt fagligt stof, og de kan arbejde med nye anvendelser af matematikken.

Beregning og tegning kan foregå ved hjælp af lommeregner og pc. Arbejdet med emner og problemstillinger kan derved koncentreres om, hvordan matematikken kan bidrage til at belyse foreliggende problemer.

Arbejde med tal og algebra.

Udvidelsen af talområdet fra de naturlige tal til de hele tal og til de rationale tal giver på dette trin anledning til mere indgående at studere tallenes egenskaber og samspillet mellem regningsarterne, herunder regningsarternes hierarki. Potenser benyttes som en bekvem skrivemåde.

Brøker anvendes i de naturlige sammenhænge, de optræder i. Omfanget af regningen med brøker afpasses under hensyn til brugen af dem i forbindelse med ligningsløsning og andre algebraiske emner.

I situationer, hvor de rationale tal ikke slår til ved løsning af et problem, kan eleverne arbejde med udvidelsen til de reelle tals område. Ved regning med kvadratrødder kan lommeregneren anvendes. Tallenes indbyrdes størrelse studeres som et led i opbygningen af en generel talforståelse.

Den kulturhistoriske betydning af udviklingen af tallene som beskrivelsesmiddel inddrages.

Anvendelse af variable som pladsholdere for tal belyses gennem praktiske og teoretiske problemstillinger. Der lægges vægt på, at eleverne kan læse, forstå og anvende udtryk, hvori der indgår variable.

Der arbejdes med:

- formler, f.eks. i forbindelse med beregning af renter og rumfang
- eksempler på formler vedrørende forhold i omverdenen også i tilfælde, hvor formlerne ikke udledes i forbindelse med undervisningen
- undersøgelse af "forandringer", f.eks. sådanne, som findes i talfølger, figurrækker og mønstre, hvor eleverne forsøger at beskrive eller at opstille simple formler, som udtrykker sammenhængen.

I arbejdet med funktionsbegrebet indgår

- funktionerne $y = ax$, $y = ax + b$ og $y = a : x$ i et nært samspil med praktiske
- problemer fra dagligdagen
- tabeller, grafer og ligninger som forskellige repræsentationsformer for funktioner
- grafisk afbildning i koordinatsystemet af andre funktioner.

Eleverne arbejder med løsning af enkle ligninger. Gennem ræsonnementer og efterprøvning udvikler de metoder til at finde løsningen til en ligning. Grafisk løsning af ligninger og ligningssystemer indgår.

Eleverne skal have mulighed for efterhånden at afklare, at omformning af ligninger og reduktion af udtryk er midler til at forenkle en problemløsning.

Arbejdet med geometri

Gennem arbejdet med en tegnet gengivelse af virkeligheden skal eleverne have mulighed for at forstå, fortolke og selv fremstille tegninger og konstruktioner. Arbejdstegning, isometrisk tegning og perspektivtegning indgår.

De enkelte tegnemethoders troværdighed som modeller til beskrivelse af bestemte træk ved den virkelighed, som gengives, klarlægges gennem undersøgelser. Det skal herved fremgå, at informationer forsvinder ved brug af forskellige metoder, f.eks. at man ikke med en lineal kan måle virkelige afstande på en perspektivtegning.

Ved alle typer af tegning arbejdes der med:

- grundlæggende geometriske konstruktioner og egenskaber ved geometriske
- figurer

- målestoksforhold, lighedannethed og kongruens
- beregninger ved hjælp af bl.a. Pythagoras sætning.

I arbejdet med geometrien kan der desuden indgå enkle beviser.

Der kan arbejdes med enkle beskrivelser af figurer i både to- og tredimensionale koordinatsystemer, bl.a. med anvendelse af pc.

Forskellige kulturers kunst, arkitektur, udsmykning og design indgår i arbejdet med udvalgte emner fra geometrien.

Matematik i anvendelse

Matematikens anvendelse som et redskab til at behandle problemstillinger knyttet til den samfundsmæssige udvikling, herunder økonomi, teknologi og miljø, belyses gennem udvalgte eksempler.

I enkle tilfælde skal eleverne arbejde med matematiske modeller som f.eks. formler og funktioner. Anvendelse af enkle matematiske modeller i forbindelse med brug af datamaskinen til undersøgelse og beskrivelser af samfundsmæssige forhold inddrages.

I arbejdet med modellerne sættes de fundne matematiske resultater i relation til de helheder og sammenhænge, hvori de indgår.

Eleverne arbejder med økonomiske overvejelser vedrørende:

- dagligdagens indkøb, transport og boligforhold
- lønopgørelser og skatteberegninger
- rentebegrebet, bl.a. i tilknytning til opsparing, låntagning og kreditkøb.

Eleverne undersøger og fortolker statistiske beskrivelser, således som de benyttes i medierne og i andre fag. Der arbejdes med, hvorledes valget af den måde, resultaterne fremstilles på, kan indvirke på opfattelsen af de foreliggende data.

Sandsynlighedsbegrebet indgår i forbindelse med behandling af datamaterialer. Vægten lægges på det statistiske sandsynlighedsbegreb. Simuleringer foretages ved hjælp af datamaskinen. Elevernes valg af regningsarter, anvendelse af forholdsregning og benyttelse af procentbegrebet i mange forskellige sammenhænge skal stå centralt i beskæftigelsen med fagets anvendelse.

Kommunikation og problemløsning

Ræsonnementer og abstraktioner præger i stigende grad arbejdet med faget, og mere præcise faglige og sproglige beskrivelser kan benyttes til at redegøre for tankegange og som led i kommunikationen.

Der indgår eksempler på, hvordan variable og symboler benyttes, når man beviser regler og sammenhænge i matematikken. I arbejdet med bl.a. geometrisk tegning vil der være mange muligheder for at formulere hypoteser og gennemføre ræsonnementer. Herved belyses en vigtig side af fagets arbejdsmetode.

Ved anvendelse af matematiske modeller tages der stilling til den forenkling af det foreliggende problem, som kan være indbygget i modellen. Det vil også være muligt at overveje, hvilke værdinormer der ligger bag valget af en bestemt matematisk model.

Matematik i anvendelse

På dette klassetrin vil fagets anvendelse være knyttet til forhold, der vedrører natur, samfund og kultur.

Eleverne skal arbejde med økonomiske forhold, f.eks. vedrørende arbejde, fritid og sundhed. Sammenhænge mellem privatøkonomien og samfundsøkonomien inddrages.

I arbejdet med menneskets samspil med naturen skal eleverne beskæftige sig med matematikkens muligheder og begrænsninger som beskrivelsesmiddel og som grundlag for at træffe beslutninger. Med udgangspunkt i den matematiske beskrivelse kan spørgsmål af betydning for miljø og menneskets levevilkår inddrages, f.eks. om energiforbrug, affald og ressourcer.

Eleverne skal ud fra autentisk materiale, f.eks. ved at drøfte avisartikler eller tvudsendelser, forholde sig til, hvordan matematik indgår i beskrivelser og argumentation. De skal fagligt begrunde egne overvejelser vedrørende sådanne situationer.

Faglige begreber og metoder

I forskellig grad kan eleverne arbejde med, hvordan matematikken opbygges, og hvordan fagets begreber og metoder anvendes. Det er muligt at arbejde med fælles begrebsområder, som behandles på forskellige abstraktionsniveauer.

Der skal arbejdes med:

- en udvidet forståelse af funktionsbegrebet som et middel til at beskrive sammenhænge og forandringer
- ikke-lineære sammenhænge, f.eks. procentuel vækst
- statistiske beskrivelser, hvor der lægges vægt på metode og fortolkning
- stikprøveundersøgelser, f.eks. i forbindelse med meningsmålinger
- geometrisk beskrivelse af den omgivende verden, som den forekommer i teknologi, arkitektur, design og kunst.

I arbejdet indgår systematiseringer og ræsonnementer dels i relation til matematikkens anvendelse, dels i relation til teoretiske overvejelser. Ved løsning af problemer indgår overvejelser vedrørende valg af metode set i sammenhæng med den måde, problemet er beskrevet på.

Arbejdet med ligninger og andre emner fra algebraen kan gennemføres ved hjælp af grafisk illustration, med elektronisk databehandling eller i en teoretisk sammenhæng.

Ved løsning af geometriske problemer benytter eleverne tegning, måling eller beregning. Edb-programmer kan anvendes som hjælpemiddel.

I det hele taget gælder det, at undervisningen står mål med folkeskolens undervisning på de tilsvarende niveauer.

TYSK

FORMÅL:

Formålet med undervisningen i tysk er, at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, så de kan forstå talt og skrevet tysk og kan udtrykke sig mundtligt og skriftligt.

9. klasse og 10. årgang.

Eleverne arbejder med sproget som kommunikationsmiddel og får via indholdet viden om Tyskland og tysk kultur. Der arbejdes med tekster, film, billeder etc.

For 9. klasses vedkommende lægges hovedvægten på arbejdet med lyttefærdighed og mundtlig fremstilling. Der arbejdes med sproglig opmærksomhed bl.a. elementære grammatiske forhold, herunder sætningsopbygning, faste vendinger, kasus m.m. Grammatikforståelsen udspringer af arbejdet med tekster og samt af den mundtlige og skriftlige fremstilling.

Der arbejdes endvidere med kultur og samfundsforhold i Tyskland og i de øvrige tysktalende lande.

Aktuelt stof indhentes fra bl.a. internet, aviser og andre medier.

Emner og problemstillinger skal være vedkommende for eleverne og sammenligninger med danske forhold anvendes, hvor det er relevant.

10. klasse.

For 10. klasse gælder det, at grammatisk og skriftlig korrekthed vægtes i højere grad, ligesom niveauet for elevernes talte tysk også forventes at blive højere. Der arbejdes med et større tekstudvalg, og eleverne pålægges en højere grad af selvstændighed.

I 10. klasse vil der også blive lagt vægt på, at eleverne får et bredere kendskab til sproglige dialekter og det tyske sprog, der tales i henholdsvis Schweiz og Østrig.

Arbejdet med kultur- og samfundsforhold i de tysktalende lande udbygges.

For alle niveauer gælder, at undervisningen står mål med folkeskolens undervisning på de tilsvarende trin.

FYSIK/KEMI

FORMÅL:

Formålet med undervisningen i fysik/kemi er, at eleverne tilegner sig viden og indsigt om fysiske og kemiske forhold. Undervisningen skal medvirke til udvikling af naturvidenskabelige arbejdsmetoder og udtryksformer hos den enkelte elev med henblik på at øge elevernes viden om og forståelse af den verden, de selv er en del af.

Undervisningen skal give mulighed for at stimulere og videreudvikle alle elevers interesse og nysgerrighed overfor naturfænomener, naturvidenskab og teknik med henblik på at udvikle erkendelse, fantasi og lyst til at lære. Eleverne bør opnå tillid til egne muligheder for at forholde sig til problemstillinger med naturvidenskabeligt og teknologisk indhold af betydning for den enkelte og samfundet.

Undervisningen skal bidrage til elevernes grundlag for at få indflydelse på og tage medansvar for brugen af naturressourcer og teknik både lokalt og globalt. Undervisningen skal give eleverne mulighed for at erkende naturvidenskab og teknologi som en del af vor kultur og vort verdensbillede.

INDHOLD:

Fysik/kemi beskæftiger sig med fysiske og kemiske grundfænomener, deres relationer til hverdagen og samspillet mellem teori og eksperiment.

Undervisningen baseres hovedsageligt på elevernes egne eksperimenter og undersøgelser. Arbejdet omfatter en grundig og varieret efterbehandling af de praktiske og eksperimentelle aktiviteter. Eleverne skal herigennem udvikle sprog og begreber. Elevernes formidling af viden, sammenligning af resultater samt fortælling om arbejdet indgår i undervisningen. I undervisningen omfatter det eksperimentelle arbejde såvel bundne opgaver som opgaver med elevmedindflydelse. Arbejdet skal give mulighed for varierede arbejdsformer og forsøgsaktiviteter.

9.-10. ÅRGANG:

Indholdet bygger på elevernes forskellige erfaringer fra dagligdagen og medierne, og der arbejdes med faglige og samfundsrelevante sammenhænge. Der lægges vægt på såvel teoretisk som praktisk arbejde indenfor både fysik og kemi.

Den teori, der lægges ind i undervisningen, må have brugsværdi for eleverne. Den skal give dem overblik over fænomener, de kender eller gøre det mere spændende at iagttage verden.

Fagets arbejds- og betragtningsmåder

Arbejdet skal omfatte aktiviteter, hvor eleverne selv formulerer spørgsmål og selv foreslår og gennemfører undersøgelser og eksperimenter.

I undervisningen indgår brugen af apparatur, måleinstrumenter og laboratorieudstyr, herunder edb-udstyr.

Eleverne skal foretage kvalificerede valg af metoder og udstyr ved indsamling og behandling af data. Der lægges vægt på nødvendigheden af at gøre omhyggelige iagttagelser og notater.

Eleverne skal arbejde med at formulere og videregive den fysiske og kemiske viden, de har opnået gennem arbejdet med teori og eksperimenter.

Stoffer og fænomener omkring os

Eleverne skal arbejde med fysiske og kemiske fænomener som opløsning, korrosion, forbrænding, varmeisolering, magnetisme, lysets brydning og lydens fart.

Undervisningen skal indeholde eksempler på fænomener, der er tæt forbundet med vore sanser som lyd, lys varme og kulde, smag eller lugt.

Undervisningen skal omfatte egenskaber ved nogle stoffer og materialer, der omgiver os i vort dagligliv, f.eks. luft, vand, metaller, plast, husholdningskemikalier, opløsningsmidler, kunstgødning, byggematerialer og tekstiler. I behandlingen lægges hovedvægten på mere generelle egenskaber som surhedsgrad, brændbarhed, elektrisk og termisk ledningsevne, styrke og nedbrydelighed.

Det naturvidenskabelige verdensbillede

Undervisningen skal omfatte nogle grundlæggende træk i det nutidige naturvidenskabelige verdensbillede og menneskets placering heri. I undervisningen indgår også eksempler på de forestillinger, mennesker til andre tider har gjort sig om verdens fysiske og kemiske opbygning.

Undervisningen skal give eksempler på, at verden er opbygget af et begrænset antal grundstoffer, der kan indgå i en mangfoldighed af kemiske forbindelser. Atom- og molekylemodeller skal indgå i undervisningen som forklaring på en række stofegenskaber og -omdannelser. I undervisningen skal indgå eksempler på, hvordan man kan beskrive atomkerneprocesser.

Liv og miljø

Eleverne skal arbejde med et eller flere fysiske eller kemiske kredsløb i naturen. Undervisningen skal omfatte enkle eksempler på, hvorledes menneskelig aktivitet kan påvirke miljøet gennem udvinding af naturressourcer, ved opførelse af produktionsanlæg, ved udledning af stoffer

eller varmeenergi etc. I undervisningen skal indgå eksempler på, hvordan fysiske og kemiske forhold kan have betydning for mennesker, dyr og planter.

Teknologi

Eleverne skal arbejde med eksempler på samfundets brug af lagerenergi og vedvarende energi samt følgevirkninger heraf.

I undervisningen skal indgå kendskab til fordele og ulemper ved at udnytte forskellige energikilder og til de uundgåelige tab, der forekommer, når man udnytter forskellige former for energi.

Undervisningen skal omfatte eksempler på kemiske produktionsprocesser og kemisk produktion, samt fordele og ulemper ved anvendelsen af produkterne i landbruget, industrien eller den daglige husholdning.

I kundskabsområdet indgår desuden kendskab til fremstilling og distribution af elektricitet i samfundet og kendskab til principper bag brug af elektricitet i forskellige apparater i hjemmet. Endvidere indgår kendskab til enkle elektroniske principper samt indblik i anvendelsen af elektronik i samfundet.

Eleverne skal have kendskab til de grundlæggende principper for måling og styring med computer og dataopsamlingsudstyr.

10. KLASSE:

I 10.klasse lægges der større vægt på faglig fordybelse, overblik og på forståelse af de større sammenhænge. Fordybelsen gælder både det praktiske og teoretiske arbejde.

I undervisningen skal eleverne arbejde med et eller flere af følgende områder:

- En udvalgt produktion i samfundet og dens relation til fysiske og kemiske grundfænomener
- En behandling af et miljø-, energi- eller sundhedsproblem med sigte på en fysisk og kemisk synsvinkel
- Et aktuelt emne, der kan belyses med fysiske og kemiske grundfænomener
- En dybere behandling af et af kundskabsområderne: "Stoffer og fænomener omkring os", "Det naturvidenskabelige verdensbillede", "Liv og miljø", "Teknologi".

I undervisningen skal elevernes eget selvstændige arbejde indgå med betydelig vægt, både hvad angår det teoretiske og det praktiske indhold. Arbejdet skal omfatte både fysik og kemi.

Generelt for faget gælder, at undervisningen står mål med folkeskolens undervisning.

Historie

FORMÅL:

Formålet med undervisningen i historie er at styrke elevernes historiebevidsthed og identitet og øge deres lyst til og motivation for aktiv deltagelse i et demokratisk samfund. Det sker ved at fremme deres indsigt i, at mennesker er historieskabte såvel som historieskabende.

Ved at arbejde med samspillet mellem fortid, nutid og fremtid skal eleverne udvikle deres indsigt i menneskers liv og livsvilkår gennem tiderne. Herved skal de videreudvikle deres forståelse af og holdning til egen kultur, andre kulturer og menneskers samspil med naturen.

Undervisningen skal give eleverne mulighed for overblik og fordybelse i vedkommende historiske kundskabsområder og fremme deres indsigt i kontinuitet og forandring. Undervisningen skal bygge på og stimulere elevernes evne til indlevelse, analyse og vurdering og fremme deres lyst til at videregive og skabe historiske fortællinger på baggrund af tilegnet viden.

INDHOLD

Det faglige indhold skal i væsentligt omfang lægge op til den obligatoriske projektopgave. Eleverne medvirker i udformningen af emner og temaer og udarbejder de tilhørende problemstillinger.

Mulige forklaringer på forskellige tolkninger og brug af historien inddrages i arbejdet med de valgte historiske begivenheder.

Historie i fortid og nutid

Eleverne arbejder med stadig mere komplekse forestillinger om kontinuitet og forandring i menneskers samfundsmæssige fællesskaber med særlig vægt på undersøgelse af sammenhænge mellem det internationale og det nationale i nyere og nyeste tid.

I valget af indhold vægtes aktuelle globale problemstillinger af politisk, social, økonomisk og kulturel karakter, som eleverne øger deres indsigt i ved at arbejde med dem i en historisk kontekst.

Eleverne styrker deres færdigheder i at analysere og vurdere historisk materiale som et væsentligt udgangspunkt for deres erhvervelse af viden. Måden at arbejde med stoffet på varieres - dog prioriteres elevernes egne problemformuleringer og projektorganiserede arbejdsformer.

Undervisningen omfatter især:

- viden om og vurdering af forudsætninger for folkestyrets indførelse i Danmark
- individets rettigheder og pligter under enevælden og forskellige stadier af demokratiske styreformer i Danmark - herunder ligestillingsspørgsmål
- udviklingen af danske kulturer som konsekvenser af møder med andre kulturer
- umiddelbare og langsigtede konsekvenser, som immigrationen fra Europa havde for mennesker og samfund i andre dele af verden - specielt i tidsrummet fra begyndelsen af 1800-tallet til begyndelsen af 1900-tallet
- historiske baggrunde for aktuelle samfundsmæssige problemer, f.eks. global ulighed, miljøproblemer og konflikter, der har afsæt i kulturelle modsætninger
- muligheder og forhindringer for at løse globale konflikter og skabe en international retsorden, f.eks. via FN, hjælpeorganisationer og krigsforbryderdomstole.

Tid og rum

I arbejdet med emner og temaer anvender eleverne relativ kronologi og benytter sig af relevante betegnelser for epoker og geografiske rum. Endvidere bruger eleverne tidsfriser, når de gør rede for længere udviklingsforløb.

Eleverne udarbejder grafiske fremstillinger og redegørelser for forskellige opfattelser af historiens retning og dens drivende kræfter.

Elevernes begreb om tid og rum perspektiveres ved at arbejde med andre kulturers forståelse og brug af tid.

Eleverne skal arbejde med at:

- udvikle personlige og fælles tidsfriser som funktionelle redskaber i drøftelser af længere tidsafsnit
- finde sammenhænge mellem tidsopfattelser og samfundstyper
- forklare, hvordan og hvorfor forsøg på konfliktløsninger mellem forskellige samfund, kulturer og stater har ændret sig over tid
- undersøge, hvordan forskellige aktører har interesser i og muligheder for at opbygge bestemte forestillinger om fortiden.

Fortolkning og formidling

Eleverne udarbejder væsentlige spørgsmål og hypoteser, som formuleres til relevante historiske problemstillinger. Eleverne bruger disse som udgangspunkt for at finde relevant centralt kildemateriale i form af f.eks. spor, tekster, billeder, film og lyd.

Når eleverne arbejder med problemstillinger, skal de udvikle forudsætninger for at bruge metoder og fremgangsmåder til at analysere det valgte materiale.

Her medtænkes faktorer, som har betydning for forskellige tiders tolkninger af begivenheder. Det gælder f.eks. mediernes samfundsmæssige og historieskabende rolle.

Ved brug af bevidst valgte hjælpemidler - herunder rekonstruktioner - planlægger og præsenterer eleverne resultatet af deres arbejde.

Eleverne skal arbejde med at:

- formulere og bruge problemstillinger som afsæt for faglige undersøgelser og tolkninger
- analysere og vurdere brugbarheden af kilder ved hjælpelementer fra historiske metoder
- undersøge dokumentation og argumentation i mundtlige, skriftlige og billedmæssige fremstillinger af historiske forløb
- anvende kontrafaktiske metoder som redskab i tolkninger af historiske begivenheder
- inddrage betydningsfulde og tidstypiske træk ved mentalitet og handlemønstre i tolkninger af fortidige forløb
- forstå betydningen af erindring og glemsel i tolkninger af fortiden
- inddrage historieskabende fænomener som mindesmærker, symboler og mindedage og undersøge deres erindringspolitiske betydning
- fremstille historiske genstande og genskabe situationer, der kan indgå i præsentation af deres arbejde.

Geografi

Formål

Formålet med undervisningen i geografi er, at eleverne tilegner sig viden om og forståelse af de naturgivne og kulturskabte forudsætninger for levevilkår i Danmark og i andre lande samt samfundenes udnyttelse af naturgrundlag og ressourcer.

Undervisningen skal bygge på elevernes egne iagttagelser, oplevelser og undersøgelser og på geografiske kilder, så de udvikler interesse for selv at udbygge deres viden om omverdenen.

Undervisningen skal fremme elevernes forståelse af fremmede kulturer og give dem mulighed for at udvikle engagement, selvstændig stillingtagen til og ansvarlighed over for problemer vedrørende udnyttelse af naturgrundlag, ressourcer og den kulturskabte omverden og konsekvenserne for miljø og levevilkår.

Indhold:

I dette forløb arbejder eleverne med de samme faglige områder som tidligere, men der tilstræbes en dybere faglig forståelse. Eleverne skal i højere grad anvende og vurdere samt tage stilling og formidle stoffet.

Globale mønstre

Undervisningen bygger videre på elevernes forståelse af og evne til at forklare globale fænomener, som de fremtræder i hverdagen og i medier, samt elevernes evne til at anvende denne viden i nye sammenhænge.

Eleverne skal bruge deres viden om de globale mønstre, når de analyserer elementer fra natur- og kulturgeografien. Det er vigtigt, at eleverne får et samlet billede af større mønstre og sammenhænge i verden, så de kan orientere sig sikkert på verdenskortet og perspektivere og analysere natur- og kulturforhold forskellige steder.

Undervisningen omfatter især:

- arbejde med naturgeografiske mønstre i større sammenhænge
- analyse af menneskers bosættelse
- sammenhængen mellem industrilokalisering og økonomi

Naturgrundlaget og dets udnyttelse

Elevernes viden om menneskets udnyttelse af naturgrundlaget og de naturlige forandringer indgår i elevernes perspektivering af ændringer i tid og rum.

Gennem kendskab til naturens forandring og menneskers påvirkning af naturens stabilitet får eleverne mulighed for at gå i dybden med forskellige interesseudsættninger. Ud fra tilegnet viden får eleverne mulighed for at analysere forskellige levevilkår og udnyttelse af naturgrundlag.

Undervisningen omfatter især:

- geologiske ændringer forskellige steder på Jorden
- klima og klimaændringer
- isens dannelse af landskaber
- naturens muligheder for levevilkår forskellige steder på Jorden

Kultur og levevilkår

Eleverne skal kunne bruge deres kendskab til menneskeskabte forhold til en større forståelse af og stillingtagen til samspillet mellem natur og menneskeskabte omgivelser.

I arbejdet med menneskers levevilkår kan eleverne få anvendt deres viden til analyse af problemstillinger, der retter sig mod levevilkår i såvel den nære som den fjerne omverden.

En forståelse for politiske beslutninger vil kunne indgå i forklaringer og arbejde med interessemodsætninger.

Undervisningen omfatter især:

- konsekvenserne af byvækst og befolkningsudviklingen
- forståelse af betydningen af forskellige erhverv og levevilkår
- forskellige kulturers levevilkår og værdier
- konflikter og politiske bestemte konfliktløsninger
- konsekvenser af samfundenes forbrugsmønstre

Arbejds måder og tankegange

Det er gennem elevernes egne analyser og anvendelse af viden, at de får størst udbytte af undervisningen.

I arbejdet med planlægning, gennemførelse og formidling lægges der stor vægt på vurdering. Elevernes kreativitet og samspillet mellem teori og praksis er centralt.

Eleverne skal arbejde med at:

- begrunde egne problemstillinger om geografiske forhold
- analysere og se mulige konsekvenser af udnyttelse af naturen
- bruge kort og globus i det selvstændige arbejde
- bruge måleinstrumenter formålstjenligt
- anvende bearbejdede data og fremstille grafiske afbildninger og udforme tekster ved hjælp af regneark og tekstbehandling i forbindelse med egne undersøgelser og ved analyse af statistiske oplysninger

Biologi

FORMÅL:

Formålet med undervisningen i biologi er, at eleverne tilegner sig viden om de levende organismer og den omgivende natur, om miljø og sundhed samt om anvendelse af biologi. Der skal lægges særlig vægt på forståelsen af sammenhænge.

Undervisningen skal i videst mulig omfang tage sit udgangspunkt i elevernes egne oplevelser, undersøgelser og opfattelser samt søge at fremme deres glæde ved naturen og lyst til at beskæftige sig med biologiske emner og problemstillinger.

Elevernes ansvarlighed overfor natur og miljø skal videreudvikles, og undervisningen skal bidrage til at skabe grundlag for stillingtagen og handlen i forhold til menneskets samspil med naturen.

De levende organismer og deres omgivende natur

I undervisningen får eleverne mulighed for at anvende deres viden om de levende organismer, deres livsytringer og tilpasninger i nye sammenhænge.

Der arbejdes også her med cellers bygning og funktion, men der sigtes mod en lidt dybere faglig forståelse - også i forbindelse med naturvidenskabelige teorier om livets opståen og udvikling.

Det er vigtigt, at eleverne får lejlighed til at iagttage og beskrive den levende natur samt foreslå og gennemføre undersøgelser. Det er også vigtigt, at eleverne får mulighed for at arbejde med modeller eller andre visualiseringer, når undervisningen omhandler forhold, der ikke umiddelbart kan erkendes.

Arbejdet omfatter også i denne fase eksempler på, hvorledes tilpasninger og samspil er resultat af en dynamisk udviklingsproces.

Undervisningen omfatter især:

- organismers forhold til føde, vand, ilt, lys, temperatur
- tilpasninger i bygning, funktion og adfærd til forskellige levesteder og levevilkår
- udvikling og ændring i økosystemer
- fotosyntese, opbygger- og nedbryderfødekæder, stofkredsløb og energistrøm
- dyre- og plantecellers bygning og funktion
- principper for proteinsyntesen
- livets opståen
- artsdannelse, livets udvikling og den biologiske mangfoldighed i et naturområde
- enkeltorganismer, sammenhænge og sammenligninger til andre naturområder
- menneskets produktive og rekreative udnyttelse af naturområdet

Miljø og sundhed

Menneskets udnyttelse af naturgrundlaget og de heraf følgende miljø- og sundhedsproblemer behandles i undervisningen på baggrund af biologisk viden og i tæt forbindelse med forskellige værdiforestillinger, interessemodsætninger og handlemuligheder.

I dette forløb får eleverne mulighed for at arbejde mere i dybden med forståelse af udvalgte fysiologiske processer og med vurderinger i forbindelse med undervisningens emner og problemstillinger.

Undervisningen omfatter især:

- aktuelle lokale og globale miljø- og sundhedsproblemer samt deres årsager og betydning
- interessemodsætninger i forbindelse med udnyttelse af naturressourcer
- forskellige erhvervs udnyttelse af naturen set i forhold til en bæredygtig udvikling
- sammenhænge mellem kroppens funktioner, livsstil og levevilkår
- opbygning, nedbrydning og anvendelse af fedtstoffer, kulhydrater og proteiner i kroppen på et elementært, molekylært niveau
- udvalgte forebyggelses- og helbredelsesmetoder
- forskellige natursyn

Biologiens anvendelse

Eleverne arbejder med eksempler på forskellige bioteknologier og deres betydning for natur, miljø og mennesker. Der fokuseres på det biologiske grundlag for produktionen i forskellige erhverv.

Eleverne arbejder i dette forløb i højere grad med at anvende og vurdere viden i forhold til etiske og samfundsmæssige spørgsmål samt med at tage stilling og formidle stoffet.

Undervisningen omfatter især:

- produktion ved hjælp af enzymer og forædlede organismer
- produktion ved hjælp af gensplejsede organismer
- udvalgsavl og genteknologi i plante- og dyreproduktion
- muligheder for at ændre på menneskers fødte såvel som ufødtes - arveanlæg i både krops- og kønsceller
- eksempler på de moderne bioteknologiers anvendelse på mennesker med vægt på visioner og begrænsninger samt etiske problemer
- brugen af dna-analyser og kortlægning af menneskers arveanlæg
- biologiske modeller og deres forklaringsværdi i forhold til de systemer, de beskriver.

Arbejds måder og tankegange

Eleverne arbejder med planlægning, gennemførelse, vurdering og formidling af undersøgelser/eksperimenter og resultater i forbindelse med indholdet fra de centrale kundskabsområder. Der lægges i højere grad vægt på vurdering i dette forløb.

Elevernes kreativitet og samspillet mellem teori og praksis er centralt.

Eleverne skal arbejde med at:

- iagttage og beskrive den levende natur samt formulere enkle, konkrete biologiske problemstillinger
- foreslå og gennemføre undersøgelser og eksperimenter, der kan understøtte eller afkræfte deres formodninger
- vælge og anvende laboratorie- og feltudstyr
- planlægge og gennemføre feltbiologiske undersøgelser i lokalområdet eller på længere ekskursioner
- vurdere problemer inden for f.eks. miljø, sundhed, bioteknologi og naturforvaltning
- skelne mellem faktuelle spørgsmål og holdningsspørgsmål
- vurdere biologifagligt indhold i forhold til forskellige værdiforestillinger, interesse modsætninger og handlemuligheder
- bearbejde og formidle naturoplevelser, tanker om miljøproblemer eller bioteknologiske visioner på forskellige måder, eventuelt i tværfagligt samarbejde.

Samfundsfag

FORMÅL

Formålet med undervisningen i samfundsfag er, at eleverne udvikler lyst og evne til at forstå hverdagslivet i et samfundsmæssigt perspektiv og til aktiv medleven i et demokratisk samfund.

Undervisningen skal medvirke til, at eleverne udvikler historie- og samfundsbevidsthed, kritisk sans og færdighed i at iagttage, analysere og vurdere nationale og internationale samfundsforhold og konflikter.

Undervisningen skal bidrage til, at eleverne på baggrund af et personligt tilegnet værdigrundlag deltager aktivt i samfundsudviklingen. Den enkelte elev skal udvikle ansvarlighed for løsningen af fælles opgaver og erhverve viden om samfundet og dets historiske forudsætninger.

Indhold

I samfundsfag beskæftiger eleverne sig med relationer mellem mennesker. Det kan være det enkelte menneskes relationer til andre mennesker, men det kan også være relationerne til grupper og fællesskaber. Fagets centrale indhold er menneskets eller gruppens relationer til stat, samfund, kultur og natur, og hvordan disse relationer har udviklet sig.

Menneske og stat

Staten er en betegnelse, som anvendes i en lang række sammenhænge i daglig tale. Det er vigtigt, at eleverne får viden og bevidsthed om, at staten mere præcist dækker over de fora, hvor der tages autoritative beslutninger om fællesanliggender, dvs. i Folketinget og regeringen og i lokale politiske råd. Beslutninger i disse fora har betydning og sætter rammer for den enkelte borger i det danske samfund - og dermed også for den enkelte elev. Også medlemskabet af EU og andre internationale organisationer skal inddrages i disse sammenhænge.

Undervisningen omfatter især:

- demokrati og demokratiske processer, som de udspiller sig i det politiske system i form af valg til lokale politiske råd, Folketinget og Europa Parlamentet
- den politiske beslutningsproces, som den forløber fra initiativfasen over lovgivningsfasen til gennemførelsesfasen
- de politiske partier og deres rolle i den politiske beslutningsproces
- velfærdsstaten og dens ideologiske og økonomiske grundlag
- relationer i det internationale samfund i form af samarbejde og konflikter mellem stater indbyrdes og mellem stater og internationale organisationer

Menneske og samfund

Samfund er betegnelsen for de områder i dagliglivet, hvor det sociale liv koordineres direkte. Det betyder, at deltagerne selv - og ikke en udenforstående instans som f.eks. staten eller byrådet - kontrollerer og bestemmer rammerne for forskellige situationer. Det kan være de beslutninger, som det enkelte menneske tager, eller det kan være de beslutninger, som man i fællesskabet med andre diskuterer sig frem til.

Samfundet betegner derfor de mange enkeltsituationer, man som menneske deltager i, og som er en af forudsætningerne for samfundsudviklingen. Samfundet kan sammenfattende karakteriseres ved gensidighed, netværk, selvregulering og selv bærende processer.

Undervisningen omfatter især:

- sociale relationer, herunder identitet, roller, interaktion, grupper, levevilkår og livsformer
- normer og værdier
- dansk økonomi, herunder udviklingen i erhvervs- og produktionsstruktur
- de politiske partier som aktører i den lokale hverdag
- velfærdssamfundet og dets betydning
- demokrati og demokratiske processer i dagligdagen i det nære samfund
- medier og informationsteknologi som en del af unges hverdag
- hverdagen som ung i Danmark set i et europæisk og et globalt perspektiv.

Menneske og kultur

Eleverne skal have et grundigt kendskab til problemstillinger inden for forskellige kulturer med henblik på dels at forstå det danske samfunds udvikling som flerkulturelt samfund og dels at kunne agere som handlende demokratiske borgere.

Kulturbegrebet anvendes bredt. Det dækker både de forskellige kulturer, som de kommer til udtryk inden for f.eks. generationer, religioner, sociale tilhørsforhold og nationaliteter. Det dækker også udtryksformer, som mennesker skaber, og som sikrer en kommunikation i samfundet, f.eks. billeder, sport, drama og tekst.

Undervisningen omfatter især:

- kultur, kulturmøder og kulturkonfrontationer
- forskellige etniske grupper, herunder normer og værdier
- racisme og menneskerettigheder
- forskellige livsformer og deres udbredelse i det danske samfund
- nationalitet, nationalfølelse og nationalisme
- dansk hverdag som en del af globaliseringen

Menneske og natur

Forbindelsen mellem naturen og hverdagen med produktion og forbrug bliver mere og mere kompleks. Undervisningen i samfundsfag inddrager eksempler

på forskellige kredsløb i naturen og de økonomiske sammenhænge. Det kan være produktionsvirksomheders anvendelse af rå- og hjælpestoffer, eller det kan være sammenhængen mellem landbrugets gødskning og skadedyrsbekæmpelse samt grundvandsinteresser.

Undervisningen skal bibringe eleverne forståelse for, at de - alene eller sammen med andre - har forskellige handlemuligheder i forhold til dels forbrug dels udnyttelsen af ressourcer og forbrug af energi.

Undervisningen omfatter især:

- naturgrundlaget i form af udnyttelse af ressourcer og forbrug af energi
- nationale og internationale interesser i forbindelse med udnyttelse af ressourcer og forbrug af energi
- sammenhænge mellem naturudnyttelse og økonomisk vækst
- forurening og de konsekvenser, det har for mennesker, samfund og natur
- offentlige institutioners, private personers og erhvervslivets initiativer med henblik på at afhjælpe konsekvenserne af naturudnyttelse, som fører til forurening.

Eleverne skal arbejde med at:

- analysere, fortolke og vurdere væsentlige samfundsproblemer og deres historiske forudsætninger
- formulere faglige spørgsmål og udbygge dem til problemformuleringer
- anvende samfundsfaglige begreber
- inddrage illustrative og kreative virkemidler som f.eks. drama og elektroniske medier som led i fremlæggelser af projekter
- lytte til andres fremlæggelser og stille opklarende og kritiske spørgsmål
- etablere kontakt til offentlige personer og stille faglige spørgsmål med henblik på at forfølge en problemstilling
- anvende samfundsfaglige undersøgelsesmetoder, f.eks. forskellige interviewformer, spørgeskemaer og analysemetoder
- anvende statistiske fremstillinger som tabeller, grafer og diagrammer
- iagttage, diskutere og vurdere andres tolkninger af samfundsmæssige begivenheder, f.eks. i tv's nyhedsudsendelser, på film, i aviser og under offentlige møder
- søge, tolke og forholde sig kritisk til forskellige kundskabskilder.

Kristendomskundskab

FORMÅL

Formålet med undervisningen i kristendomskundskab er, at eleverne erkender og forstår, at den religiøse dimension har betydning for livsopfattelsen hos det enkelte menneske og for dets forhold til andre.

Undervisningen tager sit udgangspunkt i kristendommen, som denne fremtræder i historisk og nutidig sammenhæng.

Eleverne skal opnå kendskab til bibelske fortællinger og forståelse af kristendommens betydning for værdigrundlaget i vor kulturkreds. Derudover indgår ikke-kristne religioner og livsanskuelser med henblik på, at eleverne får forståelse af andre livsformer og holdninger.

Gennem mødet med de forskellige former for livsspørgsmål og svar, som findes i kristendommen samt i andre religioner og livsopfattelser, skal undervisningen give eleverne et grundlag for personlig og ansvarlig stillingtagen og handling over for medmennesket og naturen.

Livsspørgsmål belyses gennem etiske og filosofiske problemstillinger for at støtte og inspirere eleverne i deres søgen efter et ståsted og udvikling af personlige værdier. I dette forløb er det væsentligt, at elevernes åbenhed fortsat bevares - en åbenhed i forhold til forskellige tydninger af tilværelsen og den usikre grund, livet udfolder sig på. Der arbejdes parallelt med hovedtanker i kristendommen og ideer fra andre religioner og livsopfattelser. Desuden behandles religionernes indflydelse på menneskers historie, kultur og samfundsliv.

I relation til elevernes egen udvikling udvides dette arbejde til også at omfatte evnen til at skelne mellem religionernes forskellige fremtrædelsesformer og til at forstå religion som noget, der ud over traditionens overlevering kræver personlig stillingtagen og handling.

Indhold

Livsfilosofi og etik.

Arbejdet med grundlæggende tilværelsesspørgsmål udvikler sig i dette forløb til at have et mere alment og generelt perspektiv. Det kan være spørgsmål som:

Hvad er meningen med det hele? Hvad er et godt liv? Hvad er lykke? Hvorfor er der så megen krig og lidelse? Findes der en sandhed om livet?

Endvidere behandles emner som:

- frihed og angst, skyld og uskyld, autoritetstro og personligt ansvar, kærlighed, seksualitet, tolerance, menneskerettigheder, magt og afmagt,

racediskrimination, kunstig virkelighed/virtual reality, bioteknologi, prævention og abort samt dødshjælp

- miljøspørgsmål, naturforvaltning og ressourceudnyttelse
- menneskesyn set i et religiøst, biologisk, kemisk, antropologisk, økonomisk, teknologisk eller psykologisk perspektiv.

Eksempler hentes fra religionernes verden, dagligdagen, medierne, databaser, elektroniske kommunikationsmidler, filosofien, litteraturen, kunsten og oplevelser i naturen.

Bibelske fortællinger

Undervisningen omfatter især:

- udvalgte bibelske fortællinger, som understøtter fagets indhold, når der arbejdes med værdier og tydning af tilværelsen
- bibelske motiver og temaer, som de kommer til udtryk i kunst og kultur - især film, litteratur, billedkunst og hverdagsliv.

Kristendommen og dens forskellige udtryk i historisk og nutidig sammenhæng.

Undervisningen omfatter især:

- baggrunden for folkekirkens opståen, den evangelisk-lutherske kristendom og de kirkelige vækkelser
- folkekirkens rolle i det danske samfund samt kirkens engagement i socialt arbejde - såvel nationalt som internationalt
- større kirkelige retninger som f.eks. den romersk-katolske kirke, den ortodokse kirke eller kristendommen i den tredje verden
- andre trossamfund, der kendes lokalt, f.eks. baptistkirken, Frelsens Hær, mormoner og Jehovas Vidner
- kristne symboler, som de kommer til udtryk i kunst og kultur
- klassiske og moderne udtryk inden for de forskellige kunstarter

Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser.

Undervisningen omfatter især:

- udvalgte verdensreligioner som f.eks. islam, jødedommen, østens religioner samt nye religiøse bevægelser. Hovedvægten bør lægges på religionernes centrale forestillinger og nutidige fremtrædelsesform
- værdier af religiøs og religionslignende karakter, der præger tilværelsen i dag - herunder temaer som individualitet og fællesskab, uafhængighed og nødvendighed, materielle goder og åndelige værdier samt relativisme og forpligtethed
- religioners rolle i politik, pædagogik og opdragelse, herunder emner som befolkningstilvækst, ligeværd og autoritet
- temaer som f.eks. gudsopfattelse, livssyn, mytologi, naturreligiøsitet og frelsesforestillinger
- billeder og andre kunstværker, der er inspireret af religiøse grundspørgsmål.

D-fag (Dannelsesfag)

Formål

Faget henvender sig til 10. klasse og har som basis et teoretisk præg, men skal også udmøntes i udadvendt virksomhed som besøg, udveksling, forlagt undervisning. Der skal arbejdes i grupper, i projektkformer og gennem gammeldags tavleundervisning og foredrag.

Indhold:

Dannelse: Politisk, menneskeligt, videnskæssigt, filosofisk, etisk og æstetisk. Indholdet skal komme til udtryk gennem film, læsning, foredrag, musiklytning, små rejser, henvendelser til politikere, græsrodsbevægelser, evt. besøg i folketinget og produktion af tekster til aviser og valgmaterialer.

Fagets færdighedsside:

At opsøge og tilegne sig viden, lære at sortere i viden, videreformidle viden, talefærdighed, undres, at kunne stille spørgsmål, genopdage "gammel" viden i modsætning til at reproducere gammel viden.

Fagets medindflydelse/bestemmelse.

Der må under indholdsdelen være nogle absolutter f.x. basiskendskab til begreber og metoder. Emnevalget kan være til diskussion, og det er her, at praksis indenfor viden om demokrati skal komme til udtryk, således at demokratiformen som redskab skal afprøves her. Vi ser ikke demokrati som en værensform, men som en vidensform (Jens Erik Kristensen, DPU). Eleverne skal have ansvar for, at projekterne holdes i gang og udføres efter bedste evne

Krav til eleverne i faget:

Der er en forventning og et krav til eleverne om, at de vil faget, og at de er aktive og engagerede. Engagementet skal understøttes ved, at underviseren er en dygtig formidler, men ikke entertainer.

Krav til læreren:

Læreren skal være faglig dygtig og skal være i stand til at tilegne sig viden, opsøge viden, videreformidle viden og igangsætte eleverne i forhold til deres videnstilegnelse. Vi ser underviseren som lærer, ikke som konsulent.

Fagets nøglebegreber.

Elevens møde med den omliggende verden som led i et dannelsesprojekt (dannelse defineret som evnen til at overskride sig selv) og derigennem hendes/hans mulighed for at møde verden i form af det nationale, det europæiske, det globale såvel som det etiske, æstetiske, politiske og filosofiske.

Refleksionen kan deles i to.

Lærerens del: Niveau 1: Planlægningen af undervisningen. Niveau 2: Gennemførelse af undervisningen og niveau 3: Undervisernes refleksion over undervisningen.

Elevens del: Gennem undervisningsprocessen bør opstå en løbende eftertanke på læringen.

Ligeledes skulle undervisningen på sigt afspejle sig i håndteringen og tilgangen, fra elevernes side, til elevrådsarbejdet.

Fagets evalueringsmetode:

Samtalen mellem lærer og elev skal udgøre evalueringsmåden i overvejende grad. Derudover kunne bruges Boye Andersen med fl. (JCVU 2006)

Årsplan i store træk.

Undervisningen tager sit første udgangspunkt i demokratiopfattelsen gennem tiderne med udgangspunkt i de gamle grækere over Den Franske revolution til vores nutidige opfattelse.

Tilgange: Sokrates, rollespil, Asterix, film: Spartakus, Alexander den Store, Panserkrydseren Potemkin, de danske folketing, hvordan har vores demokratiopfattelse set ud over tid osv.

Derefter er det tid til at arbejde med projektformen. Emnet kan være dagsaktuelt eller komme fra rækken af arbejdsområder som beskrevet i "Skabelon til beskrivelse af 10 klasses faget"

LINIEFAG

Outdoor

Linjens formål.

Eleverne skal igennem egne erfaringer opnå færdigheder og kendskab til forskellige aspekter ved udvalgte praktiske og teoretiske discipliner ved friluftslivet i Danmark. Undervisningen vil blandt andet foregå både som fællesaktiviteter og som individuel vejledning.

Linjens indhold.

Hoveddiscipliner:

- Kajak
- Klatring

Andre praktiske discipliner:

- Vandreture
- Cykelture
- Kanosejlads

Kort og kompas:

- Orientering
- Krydspejling
- Navigation
- GPS

Vejr og vind:

- Meteorologi
- Vejrtegn
- Stjerner og stjernebilleder

Ude-mad:

- Frysetørring
- Næringsværdi
- Praktisk mad
- Væskebalance
- Spiselige planter/bær
- Bål og stormkøkken

Natur og biologi:

- Danmarks kulturlandskab
- Flora og fauna
- Naturreservater
- Udforske forskellige naturområder

Myter og sagn:

- Lokale egnshistorier
- Gamle danske myter og sagn

Udstyrlære:

- Byggeprojekter
- (f.eks. kniv, fleecepose, fodposer, snesko etc.)
- Lære forskellige knob og besnøringer
- Skovbrug og forvaltning

Turplanlægning:

- Tur efter evne
- Lejrplads (telt, lavo, bivuak etc)
- Plan A og B
- Påklædning og udstyr
- Færdselsregler

Friluftsliv i Danmark:

- Foreningsliv
- Naturlejrpladser
- Uddannelsestilbud og kurser

Natur og samfundet:

- Hvordan tages vare på naturen i fremtiden?
- Politiske spørgsmål og diskussioner
- Etik omkring brugen af naturen

Natur og formidling:

Eleven vil igennem året blive trænet i at fungere som vejleder/formidler og vil således skulle bringe sin viden og erfaring videre til andre. Dette kunne for eksempel være ansvar for planlægning og arrangering af en aktivitetsdag for hele skolen eller for lokale børnehaver, skoler eller voksengrupper.

Sammen med en faglig udtalelse udarbejdet af linjelæreren vil eleven være godt rustet til at arbejde med mennesker i fremtiden i forskellige sammenhænge.

LINJENS FÆRDIGHEDSSIDE.

Eleverne skal opnå tilfredsstillende færdigheder indenfor kajaksejlad og klatreaktiviteter, herunder sikkerhedsvurdering, lejr, madlavning, beklædning med mere. Desuden skal eleverne opnå forståelse for fællesskabet og derigennem også udvikle social kompetence.

LINJENS AKTIVITETER.

Som ekstraordinære aktiviteter skal eleverne deltage i et antal linjeture i løbet af året samt en snehuletur i forbindelse med skolens fælles skitur til Østrig.

LINJENS MEDINDFLYDELSE/BESTEMMELSE.

Indenfor de fastlagte rammer udfordres eleverne til at tænke selv og tage ansvar. Løbende evalueringer skal sikre elevernes mulighed for medbestemmelse og medindflydelse i gruppen.

KRAV TIL ELEVERNE PÅ LINJEN.

Disciplin og motivation er nødvendige redskaber for at kunne gennemføre et år på denne linje, som lægger op til gode **naturoplevelser, fællesskab** og **kundskab**. Eleverne vil skulle fungere sammen med sine medelever i forskellige sammenhænge, hvilket stiller krav til deres samarbejdsevner og tolerancetærskel.

LINJENS MÅDE AT ENGAGERE PÅ.

Vi vil på linjen forsøge at skabe engagement igennem forskellige oplevelser i naturen. Desuden er tanken, at eleverne ved opnåelse af egne færdigheder indenfor de enkelte discipliner vil føle glæde og lyst omkring friluftslivsaktiviteter hele året.

LINJENS NØGLEBEGREBER.

Igennem diskussion og problematisering af aktuelle emner opfordres eleverne til at reflektere over miljømæssige, samfundsmæssige og ressourcemæssige aspekter ved arbejdet med eller opholdet i naturen.

LINJENS EVALUERINGSMETODE.

Linjens aktiviteter evalueres løbende i samarbejde med eleverne. Eventuelle kritikpunkter gennemarbejdes efterfølgende af linjens lærer/lærere.

LINJENS KVALITETSMÆRKNING.

Ved trækltring bestræber vi os på at sammensætte et undervisningsprogram som omfangsmæssigt svarer til grundlæggende sikkerhedskurser ved Dansk Træklatterforening.

LINJENS SAMARBEJDSRELATIONER:

Vi samarbejder med lokale børnehaver, skoler og foreninger i forbindelse med formidlingsopgaverne i løbet af året.

Vi samarbejder desuden med andre efterskoler om brugen af udstyr og udveksling af ture.

LINJENS PRAKTIK.

De fire årstider henvender sig blandt andet til elever, der tænker på en fremtid som naturvejleder, biolog, guide, aktiviteter inden for foreningslivet eller til dem, der bare er vild med friluftsliv.

LINJENS ORGANISATION:

Vi inddeler de praktiske discipliner efter årstiden for at udnytte naturens muligheder optimalt. Undervisningen inddeles i perioder, hvor man i fællesskab fordyber sig i forskellige natur- og friluftrelaterede emner.

Formidlingsprojektet er en gruppeopgave, hvor ansvaret fordeles mellem de enkelte medlemmer.

Hestelinje

LINJENS DANNELSESIDEAL.

Vi vil arbejde med en positiv tænkning i ridningen og sætte et mål for arbejdet med heste.

Et mål med udgangspunkt i spørgsmålene:

- Hvor er jeg i forhold til min ridning?
- Hvor vil jeg gerne hen?

LINJENS METODIK.

Eleven vil arbejde med teori og praksis, der bygger på en god forståelse for hesten og ridningen.

LINJENS INDHOLD.

- Heste psykologi, hestens adfærd
- Staldarbejde herunder pasning og fodring
- Soignering af hesten
- Vedligehold af udstyr
- Grundridning i dressur og spring
- Ridning i terræn
- Balance øvelser
- Ryttergymnastik
- Ryttermærker (Dansk rideforbund)

LINJENS FÆRDIGHEDSSIDE.

- Eleven skal stræbe på at nå sit personlige mål, som sættes ud fra de forudsætninger, eleven er i besiddelse af.
- Eleven skal udvikle sin ridning

Linjens aktiviteter.

- Ekskursioner til eks. Det nationale hestesportscenter Vilhelmsborg, Blue Horse eller andre avls- og ridecentre.
- Orienteringsridning med kort og poster i terrænet omkring Bråskovgård.
- Opvisning i evt. kvadrilleridning for skolens elever.
- Deltagelse i klubstævner.
- Mulighed for at tage ryttermærker.

LINJENS MEDINDFLYDELSE/BESTEMMELSE.

Ansvar: Eleverne får pålagt ansvaret for at fodre i en periode. Vi fortæller og vejleder, men de står selv for fodringen.

KRAV TIL ELEVERNE PÅ LINJEN.

- Eleven skal være interesseret og have en positiv indstilling til faget
- Eleven skal have redet og arbejdet med heste for at kunne deltage på linjen
- Ikke have allergi mm.
- Eleven skal være i god fysisk form.

LINJENS MÅDE AT ENGAGERE PÅ:

Har eleven lyst til at glemme tid og sted. Nyde duften fra hestestalden og bløde muler. Mærke det nærvær, der opstår mellem rytter og hest. Giv dem ansvar, via opgaver som skal løses, da det er en nødvendighed.

LINJENS NØGLEBEGREBER.

Eleverne skal reflektere over deres målsætning (positivridning).

LINJENS EVALUERINGSMETODE.

Spørgeskema.
Fælles og individuel evaluering.

LINJENS KVALITETSMÆRKNING.

Bliv en bedre rytter med "svanemærket".

LINJEN SAMARBEJDSRELATIONER.

Vi "samarbejder" og snakker med landbrug i forhold til skolens græsningsarealer. Hvornår vi skifter fold, laver hø mm.

LINJENS PRAKTIK.

Brobygning til Bygholm landbrugsskole, Staldmesteruddannelse.

LINJENS ORGANISATION.

Vi tager udgangspunkt i positivridningsprincippet (individuel).

HVAD KENDETEGNER LÆREREN:

- Vi elsker vores arbejde med heste.
- Vi er ikke bange for at stille forventninger og krav til eleverne.
- Vi har mange års erfaring i at arbejde med heste.

HVEM HENVENDER VI OS IKKE TIL:

Til dem som ikke har nogen form for kendskab til arbejdet med heste. Og dem som har allergi. Dem som ikke er villige til at deltage i det praktiske arbejde.

ÅRSPLAN.

August/september/medio oktober:

Intro, fordeling af heste, og eleverne laver deres målsætning indtil efterårsferien. I den periode lærer eleven hesten at kende, vi arbejder med grundridning balanceøvelser, longering, sikkerhed i arbejdet med heste, så alle har det, der svarer til ryttermærker 1 og 2. Erhverver ridekort, hvilket betyder at de kan ride de dage, hvor der ikke er undervisning + weekends.

Vi rider i terræn og laver orienteringsridning.

- Fredag er fortrinsvis til teori og praktisk arbejde: Vedligehold af udstyr, gennemgang af weekend fodring, rengøring af stald mm. evt. undervisningsrelaterede film.

Oktober/november/december:

En udflugt.

Internt stævne, hvor elevens arbejde vurderes i forhold til målsætning.

Ryttermærker 1 og 2 tages af dem, som ikke har det. Elevbetaling ca. 150kr. til prøven + evt. bog.

Dressurarbejde hvor vi sætter nye mål i forhold til vurdering fra "stævnet".

Springtræning: opstilling af forhindre/bane. Tempospring og springning på bane.

Løsspringning af heste.

Januar/feb./marts.

3. og 4. grad af ryttermærker. Evt. 5. grad.

Optræning efter ferien af hest og rytter. Rytter gymnastik. Skridt ture i terræn.

Balance øvelser. Vi forsætter dressur- og springtræning. Alt efter behov.

Horsemanship.

Vi vil vide mere om, hvad der sker bag de smukke brune øjne.

Hestens psykologi. Vi besøger evt. Gitte Naldahl eller får en gæstelærer.

April/maj/juni.

Udflugt.

Vi forsætter arbejdet med forbedring og videreudvikling af hest og rytter med henblik på evt. klubstævner og opvisning til ny elevdag.

Jagtlinjen

LINJENS METODIK:

På jagtlinjen vil undervisningen være praktisk orienteret som den gamle mesterlære. Det som man i "gamle" dage lærte af far eller onkel. En grundig vejledning derude, rigtig jagt (eller relaterede emner) og løbende evaluering. I forbindelse med jagttegnsundervisning skal elever med jagttegn arbejde med et selvvalgt relevant projekt med læreren som vejleder.

LINJENS INDHOLD.

- På jagtlinjen skal vi på rigtig jagt:
- Trækjagt
- Trampejagt
- Fællesjagt
- Pürchjagt (uden riffel)
- Strandjagt (træk- og kravle-)
- Rævejagt
- I forbindelse med de enkelte jagtformer vil sikkerhed, etik og etikette blive grundig beskrevet og være til diskussion
- Til nogle jagtformer kan man lave sit eget grej: Lokkefugle, skjul til trækjagt, skydestok, pram til strandjagt, grej til pram, m.m.
- Parole og organisation af fællesjagt
- Anlægning af rævegrav
- Natur- og vildtpleje
- Litteratur og filosofi
- Jagthistorie
- Jagten i dag og i forhold til det omgivende samfund
- Lerdueskydning
- Riffelskydning (med luftgevær)
- Mad af vildt

LINJENS FÆRDIGHEDSSIDE:

En elev, som har gennemført jagtlinjen, skal have overblik over jagtformen i forhold til sikkerhed og organisation. Skal kunne bedømme en jagtsituation og afgive skud i forhold til sikkerhed og egne færdigheder. Skal være sit ansvar bevidst som jæger i et moderne samfund.

I forbindelse med fællesjagter og udveksling af jagter skulle eleven gerne opleve fællesskabet som et vigtigt mål i sig selv. Desuden kan det betale sig at gøre noget for andre – man kan jo blive inviteret med på anden jagt til gengæld. Nye venskaber og oplevelser.

LINJENS AKTIVITETER:

Udveksle jagter med andre skoler. Eleverne skal stå for planlægning og afvikling – en form for svendeprøve. Evt. med efterfølgende jagtmiddag.

KRAV TIL ELEVERNE PÅ LINJEN.

Skal have lyst og mod på ovenstående.

Hvad kendetegner læreren:

Brænder for jagtsagen – og har jagttegn.

LINJENS MÅDE AT ENGAGERE PÅ:

Ved at gøre tingene rigtigt (i virkeligheden) vil oplevelserne skabe jagtglæde både på alenejagter og fællesjagter.

LINJEN SAMARBEJDSRELATIONER:

Evt. udveksle ideer, erfaringer og jagter med andre skoler og foreninger i Danmark og Norden.

LINJENS PRAKTIK:

Jagtlinjen er for alle med lyst til jagt, som har jagttegn eller vil tage jagttegn. Linien kan bruges som springbræt til uddannelsen som skytte, vildtplejer i ind- eller udland, naturvejleder, arbejde indenfor jagtrejsebranchen, foreningslivet eller bare som en god fritidsinteresse.

Landbrugslinjen

LINJENS DANNELSESIDEAL.

At skabe forståelse for landbruget og dets rolle i samfundet. At udvikle elevens ansvarsfølelse og selvstændighed.

LINJENS METODIK.

Med udgangspunkt i det praktiske arbejde er metoden "Learning by doing". Der er hovedvægt på det praktiske og teorien bindes op på det praktiske.

LINJENS INDHOLD.

- Pasning af agerbruget og skoven, hvor vi udfører det meste af arbejdet, - vi forsyner køkkenet med grøntsager fra egen mark
- Vedligeholdelse af maskiner
- Bygningsvedligeholdelse
- Vinterarbejde i skoven – beskære hegn og lave brænde
- Værkstedsfærdigheder
- Daglig pasning og registrering af Limousinebesætning (ammekøer med opdræt)
- Daglig pasning og registrering af vores Texelfårebesætning. Fårene afgræsser vores naturarealer i Urlev
- Teori: Biologiske emner, herunder økologisk landbrug, som vises i teori og praksis. Næringsstofkredsløbet

LINJENS FÆRDIGHEDSSIDE.

At eleverne kan arbejde sikkerhedsmæssigt forsvarligt i landbrug. De skal opnå en ansvarsfølelse for arbejdet med dyr.

Eks:

- At alle elever kan køre med en traktor og vogn (og/eller redskaber)
- At alle elever har prøvet at grave med rendegraver
- At alle elever har prøvet at øremærke et dyr

LINJENS AKTIVITETER.

Besøge andre gårde, landbrugsskole, maskinstation, slagteri, maskinfabrik, landbrugsfaglige udstillinger, landbrugsmuseum o.a.

LINJENS MEDINDFLYDELSE/BESTEMMELSE:

Læreren bestemmer indholdet på linien og rækkefølgen af emner efter årets gang. Ansvar for fodring, pasning o. lign. uddelegeres til eleverne for kortere perioder.

KRAV TIL ELEVERNE PÅ LINJEN:

Alle med interesse for natur og landbrug.

At eleverne er samarbejdsvillige og gør deres bedste. De skal være åbne og fleksible i forhold til de mange forskellige opgaver, der er. Skal kunne lide praktisk arbejde.

HVAD KENDETEGNER LÆREREN:

Engageret og praktisk orienteret.

LINJENS MÅDE AT ENGAGERE PÅ:

Eleverne laver mange forskellige spændende opgaver. De bliver udfordret ved nye opgaver hele tiden. Når de har opnået en færdighed, som de synes, de mestrer, får de mulighed for at udøve den igen.

LINJENS NØGLEBEGREBER.

At få et forhold til, hvor maden kommer fra, og hvordan den fremstilles. Dette kan eleverne bruge resten af livet som almindelige samfundsborgere.

Eleverne skal lære det praktiske håndlag indenfor pasning og pleje af dyr og planter, maskiner mm.

Teori skal bruges, når det er relevant i forbindelse med det praktiske.

LINJENS EVALUERINGSMETODE.

Ved de daglige snakke med eleverne følges op på deres tilfredshed med arbejdsopgaver, deres arbejdsindsats og lærerens indsats. Desuden får de en skriftlig udtalelse om deres arbejdsindsats.

Ved linjefagets afslutning evalueres faget, underviseren og de pædagogiske/didaktiske overvejelser med henblik på videreudvikling af faget.

LINJENS KVALITETSMÆRKNING.

Indholdet i undervisningen vil være aktuelt (passe til årets gang). Læreren er uddannet landmand og har stor praktisk erfaring. Timerne vil være fyldt med spændende opgaver af forskellig art med afsæt i det praktiske.

LINJEN SAMARBEJDSRELATIONER.

Samarbejde med Bygholm Landbrugsskole om besøg og aktiviteter.

- Forsøgsmarker
- Besøg på slagteriet

Samarbejde med dyrlæge om dyrevelfærd.

- Brug af medicin
- Dyrers adfærd og trivsel

Samarbejde med landbrugskonsulent om markdrift.

- Omdrift
- Gødskning
- Planteværn

Samarbejde med Skovdyrkerforeningen.

- Skovbrug

- Økonomi
  - Fældning/udtønning
- Kontakt med Landboungdom
- Orientering om foreninger inden for landbruget
- Aktiviteter for unge i landbruget

LINJENS PRAKTIK.

Elever, der har haft landbrugslinien har gennem liniefaget erhvervet sig et grundigt kendskab til landbrugsfaget og de til faget relaterede erhverv. De er derved rustet til at tage job og/eller videreuddannelse i sektoren. (landbrug, skovbrug, dyrlæge, veterinærsygeplejerske, dyrepasser, struktører, maskinfører osv.)

LINJENS ORGANISATION.

En emneopgave indenfor husdyrfodring og plantedyrkning.

TECHLAB

LINJENS DANNELSESIDEAL.

At træne eleverne i at tænke kreativt, at tænke i udvikling, hvordan ting kan forbedres til en lettere hverdag. Skabe nysgerrige, undrende elever, skabe grobund for iværksættere.

Åbne elevernes øjne for deres medansvar for samfundsudviklingen.

LINJENS METODIK.

Vekselvirkning mellem teori og praksis. "fra hånd til ånd". Differentiering i sværhedsgraden af det teoretiske stof.

Kursusforløb på tværs af linjerne med "specialist" (svejsning, webdesign, IT-kørekort, maleværksted, brug af håndværktøj, førstehjælp mv.). Der gives kursusbevis (diplom).

AI-metode (appreciative inquiry)

LINJENS INDHOLD.

- Arbejde med Robolab, vedvarende energi, Storm P. Stenomuseet, innovationlab (Århus universitet), eksperimentatiet. En bunden opgave (evt. i konkurrence)
- Film (eks. Apollo 13 (failure is not an option))
- Opbygge et "Internt eksperimentarium" (ideværksted)
- Et gruppe- eller individuelt projekt, som påbegyndes tidligt i linjen, og som kører i hele forløbet. Undervejs arbejdes der jævnlige med denne opgave, og der indkaldes en "rigtig opfinder" og evt. en ingeniørstuderende en eller flere gange til at bedømme de enkelte projekter og give gode råd om, hvordan det kommer videre. Projektet afleveres til slut i linjeperioden.
- Teoretiske problemløsningsopgaver (månerejsen mv.)

LINJENS FÆRDIGHEDSSIDE.

At eleverne mestrer at komme fra ide til virkelighed, at de trænes i at modtage og give konstruktiv kritik. At løse et konkret problem.

Konkrete færdigheder jf. ideen om kurser på tværs af linjer.

LINJENS AKTIVITETER.

- Firmabesøg (evt. finde nogle eksterne samarbejdspartnere: Grundfos, Danfoss, Lego osv.)
- besøg af forskere
- deltage i "unge forskere"
- hvert linjehold bidrager med mindst én aktivitet til et internt Bråskovgård Efterskole-eksperimentarium (kunne på længere sigt blive til brug for andre end os selv).

LINJENS MEDINDFLYDELSE/BESTEMMELSE.

Lærerne skaber rammerne i en årsplan. Inden for disse rammer er der en væsentlig grad af medindflydelse og medansvar.

KRAV TIL ELEVERNE PÅ LINJEN.

Nysgerrighed samt lyst, vilje og engagement til at gå åbent ind i problemløsning.

HVAD KENDETEGNER LÆREREN:

En ildsjæl med engagement og som har lyst til at arbejde innovativt. Teknisk viden og materialekendskab.

LINJENS MÅDE AT ENGAGERE PÅ:

De fysiske rammer skal inspirere. Der skal være mulighed for at have tingene til at stå fremme og dermed, at man kan vende tilbage til det uden for linjetimerne.

Eksterne ildsjæle - både fra uddannelsesvejene og fra erhvervslivet. "Tændte" lærere.

At eleverne selv er aktive og kan påvirke proces og produkt (opbygger ejerskab).

LINJENS NØGLEBEGREBER.

- At **reflektere** er implicit i hele linjens grundtanke
- De **manuelle, praktiske og motoriske** aktiviteter tilgodeses i projekterne
- **Teori** er et væsentligt element i det at udvikle og eksperimentere (Deduktiv/induktiv undervisning)
- **Perspektiv:** Ved at dyrke innovation skaber det dels en personlig mental udvikling, en personlig konkret udvikling som giver et bidrag til samfundsudviklingen.
- At styrke den enkelte elevs afklaring af job/uddannelse.
- At der udvikler sig et eksperimenterende miljø på Bråskovgård Efterskole.

LINJENS EVALUERINGSMETODE.

- Ekstern bedømmelse
- Deltagelse i konkurrencer (Unge forskere mv.)
- Elevernes løbende præsentationer og interne bedømmelser. Procesorienterede projekter, hvor man i udviklingstrin giver og modtager kritik – både af de øvrige elever, læreren og af ekstrene "eksperter".

LINJENS KVALITETSMÆRKNING.

Årsplanen vil skitsere de forskellige temaer i overskrifter. Der vil i årets løb være placeret udflugter og diverse virksomhedsbesøg.

Der vil være en gennemgående lærerperson, som har en basisgrundviden. Derudover vil linjen blive suppleret med andre af skolens lærere med forskellige specialer (svejseundervisning, IT...)

Eksterne "eksperter" vil blive indhentet til at bedømme elevernes produkter og vejlede dem.

LINJEN SAMARBEJDSRELATIONER.

Vitus Bering (ingeniøraftd.), Danfoss, LEGO, Triax og diverse virksomheder. Gerne sponsoraftaler med ovenstående + Energi Horsens, Forsknings- og undervisningsministeriernes puljer.

LINJENS PRAKTIK.

Linjen er rettet mod uddannelser inden for HTX, teknikum og de tekniske erhversuddannelser.

Praktik gerne ved vores samarbejdesparterne.

LINJENS ORGANISATION.

Linjen arbejder med forskellige temaer, der arbejdes både individuelt og i mindre grupper. Nogle gange er opgaven udstukket, og andre gange er det eleven selv, som definerer opgaven.

TURE:

Danfoss Univers, Tangeværket, Stenomuseet, Vitus Bering, virksomhedsbesøg.

VI HENVENDER OS IKKE TIL:

De som drømmer om at bygge markfræsere og knallerter.

SUCCES:

At deltage i konkurrencer og lign. som kan profilere Bråskovgård Efterskole.

Design

LINJENS DANNELSESIDEAL.

Vi vil gerne åbne øjnene for farver, former og tekstiler ved at komme fra en ide til et produkt og undervejs eksperimentere, fordybe os, lære teknikker.

LINJENS METODIK.

Vi tager udgangspunkt i det praktiske og kobler teorien på. Der arbejdes frem mod "highlights" eksempelvis modeopvisninger og ferniseringer og en afsluttende opgave.

LINJENS INDHOLD OG FÆRDIGHEDSSIDE.

Kendskab til farvelære og materialelære, mønsterkendskab, tilskæring, dekorationsmetoder, kendskab til syredskaber, syning i hånd og på maskine, designforståelse, overblik over processen fra ide til produkt, de store linier i kunsthistorien med fordybelse i enkelte perioder. Beklædningshistorie.

LINJENS AKTIVITETER.

Modeopvisning, museumsbesøg, besøge kunstner, "linjetur" af evt. flere dages varighed og fremlæggelse af afsluttende opgave.

LINJENS MEDINDFLYDELSE/BESTEMMELSE.

I løbet af året udstikkes der faste opgaver, som eleven skal holde sig inden for, men der vil være rig mulighed for at udfolde sin kreativitet inden for givende rammer. Under den afsluttende opgave vil der være mulighed for at få stor indflydelse.

KRAV TIL ELEVERNE PÅ LINJEN.

Vi forventer, at eleven har kendskab til en symaskine, har lyst til at udfolde dig kreativt, fordybe sig og eksperimentere inden for forskellige områder.

HVAD KENDETEGNER LÆREREN:

Læreren skal være inspirerende, igangsættende og opdateret inden for sit fag.

LINJENS MÅDE AT ENGAGERE PÅ.

Inspiration i lokalet (fysiske rammer), engageret lærer. Modeopvisning, museumsbesøg, besøge kunstner, "linjetur", fremlæggelse af afsluttende opgave.

LINJENS NØGLEBEGREBER.

Vores ambition er, at faget vil blive en naturlig del af elevens hverdag i fremtiden, enten som erhverv eller som hobby.

LINJENS EVALUERINGSMETODE.

Der gennemgås altid en fælles evaluering efter den enkelte opgave/emne/periode, således at det praktiske sættes i forhold til teorien, og det inspirerer til endnu mere fordybelse og eksperimenter.

LINJEN SAMARBEJDSRELATIONER.

Vi laver nogle projekter, hvor både "Design" og "Supernørd" arbejder sammen.

LINJENS PRAKTIK.

I løbet af året vil vi besøge uddannelsessteder og erhverv, der er relevante for vores emner.

MÅLGRUPPEN:

Vi ønsker elever med energi og mod på faget.

Eleverne skal have gjort sig nogle overvejelser for deres valg.

Valgfag

Springgymnastik

FORMÅL

Formålet med valgfaget spring er at give interesserede elever mulighed for at tilegne sig færdigheder af springgymnastisk art og samtidig udvikle den enkelte elev psykisk og socialt.

INDHOLD

Undervisningen gennemføres som holdundervisning og gruppearbejde, således at eleverne indføres i springgymnastikkens metodik ved hjælp af redskabsopstillinger og støttemodtagning med henblik på størst mulig sikkerhed.

Musik

FORMÅL:

Formålet med undervisningen er at udvikle lyst og færdigheder i musik.

INDHOLD:

I faget arbejder eleverne med de forskellige rytmiske instrumenter, ligesom brug af alternative instrumenter og slagtøj vil indgå i undervisningen.

Træværksted

FORMÅL:

På træværkstedet er det overordnede mål at lære at bruge værktøj og mindre maskiner på den rigtige måde.

INDHOLD:

Der kan laves mange ting i faget, lige fra fuglehuse, små brugsgenstande, trædrejning og højtalerkasser til reparation af skolens inden og udendørs ting. Materiale kendskab er også en del af faget.

Kunst/tegning

FORMÅL:

Formålet med undervisningen er, at eleverne tilegner sig arbejdsmetoder og teknikker, der kan give dem erfaringer med fagets materialer og redskaber.

INDHOLD:

Eleven bliver undervist i forskellige teknikker inden for tegning, tryk og maleri. I faget er det vigtigt, at eleven afprøver og udvider sine egne grænser inden for den kreative og kunstneriske verden. Dette gøres gennem fastlagte øvelser og eksperimenter. Der vil undervejs snige sig lidt kunsthistorie ind, som motivation og inspiration til egne projekter og ideer.

Team Torsdag

FORMÅL:

Formålet med undervisningen er, at eleverne er aktive, og derved styrker glæden ved sportslige aktiviteter. Endvidere at de lærer forskellige sportsaktiviteter, nye som gamle at kende.

INDHOLD:

Pulsen skal op samtidig med, at vi har det sjovt.
Badminton, løb, orienteringsløb, gamle lege m.m.

Fællesfag

OBLIGATORISK GYMNASTIK

FORMÅL:

Eleverne skal gennem grundtræning m.m. udvikle beherskelse af egen krop samt kendskab til forskellige udtryksformer.

INDHOLD:

Vi vil arbejde med kroppen og dens mange muligheder. I opvarmningen vil vi arbejde både med de store og de mindre muskelgrupper.

Vi vil arbejde med udtryk og lave forskellige samarbejdsøvelser.

Vi vil ligeledes lave sekvenser til musik af forskellig bevægelseskvalitet.

Håndredskaber vil være en del af undervisningsindholdet.

Endelig vil der indgå forskellige smålege.

Der arbejdes på, at der kan laves 3-4 interne opvisninger/årligt.

FORTÆLLETIME

Eleverne har 1 time ugentlig (ca. 10-15 min. hver morgen i forlængelse af morgensamling)

FORMÅLET

Formålet med timerne er gennem mundtlig fortælling at give eleverne oplevelser og kendskab til væsentlige områder inden for menneskelivet, etik, religion, kultur/tradition og aktuelle begivenheder i verden.

INDHOLD

Eksempler på indhold:

Der kan fortælles eventyr, nordiske myter og sagn, bibelske fortællinger og litteratur.

Endvidere kan der arbejdes med flygtningeproblematikken, menneskerettigheder, fremmede kultur, aktuelle politiske begivenheder, egne oplevelser m.v.

METODE

Primært mundtlig fortælling, der kan suppleres med billeder og lyd.

2 gange ugentligt ses TV-nyheder som efterfølgende sættes til debat eller uddybes af læreren.

KOSTSKOLEARBEJDETS TILRETTELÆGGELSE

Hverdage, tidsplan

07.00 – 07.30	Morgenmad
07.30 – 07.55	Rengøring af områder / værelser + sygemeldinger til sygevagten
07.55 – 08.05	Samling, hvor vi synger en sang fra højskolesangbogen og giver beskeder vedrørende dagen.
08.05 – 14.10	Boglig undervisning + valgfag
12.20 – 12.50	Middag
14.25 – 16.40	Linjefag, valgfag, gymnastik
16.55 – 17.50	Valgfag, sangtime, Idræt og bevægelse
17.55 – 18.25	Aftensmad
18.30 – 19.30	Stilletime Eleverne er på deres værelse eller i et klasseværelse, hvor der er mulighed for at få lektiehjælp
19.30 – 22.00	Vagterne tilser fx den fælles opholdsstue, hvor der kan spilles på computer eller andre spil, hygges og snakkes. Desuden er der klubaktiviteter, hvor elever og lærerne arrangerer forskellige aktiviteter. F.eks. boldspil eller lign. i hallen, aktiviteter i et eller flere af værkstederne.
21.00 – 21.30	Aftensservering
22.00 – 22.30	Eleverne er på egne områder, hvor de gør klar til at gå i seng.
22.30	Sengetid. Lærerne går en godnatrunde.

På hverdage er der 2 lærere, der har vagt. Nattevagten foregår fra forstanderboligen.

Der er jævnligt fælles arrangementer, som eleverne skal deltage i, f.eks. sangaften, foredrag, lysbilleder eller en teaterforestilling.

Skolen deltager i et idrætssamarbejde med efterskoler i Regionen i Midten. En stor del af træningen til disse stævner foregår i elevernes fritid. Der samarbejdes med den lokale ungdomsskole om undervisning til traktorkørekort. Der er tale om aftenundervisning, der ligger i tidsrummet fra 19.00-21.00.

KØKKENARBEJDE

Eleverne deltager på skrift i grupper á 4 i køkkenarbejdet. Opholdet i køkkenet varer 1 uge og omfatter praktisk og teoretisk arbejde med madlavning, hygiejne, rengøring, kostplaner m.v.

RENGØRING

Alle elever gør rent på egne værelser og udvalgte dele af fællesområderne. Arbejdet udføres uden for den egentlige undervisning. Efter en kort undervisning i arbejdet, tilser og vejleder lærerne i det fortsatte arbejde.

LEJRSKOLE

FORMÅL

Formålet med turen er at styrke fællesskabet samt at give den enkelte elev større indsigt i eget liv.

INDHOLD

Eleverne møder en fremmed kultur/natur. Det er væsentligt, at der indgår aktiviteter, hvor eleverne udfordres både psykisk og fysisk, og hvor der stilles krav til såvel tolerance og samarbejde som udholdenhed overfor de stillede opgaver.

INTROUGE

FORMÅL

Vi ønsker at få startet skoleåret mest hensigtsmæssigt, forstået på den måde, at jo flere gode vaner og oplysninger vi kan give eleverne i starten, jo bedre er det. Men også at tage det værste nervepres fra nervøse elever, elever med hjemvé og sårbare elever.

INDHOLD

I skoleårets første uge, blander vi derfor undervisningen med sociale aktiviteter. Dette skal gøre, at elever, der blot venter på at komme i gang med fagene, får set deres faglærer og får de første indtryk af kammerater og fag. Samtidig imødekommer vi de elever, der har brug for at se det hele lidt an, få lært nogle navne og rørt ved hinanden. Den første uge byder således også på en gåtur på 13 km., navnelege, samtaler med kontaktlæreren, udfyldelse af værelseskontrakter, grillaften, gymnastik m.v.

INTROTUR

FORMÅL

At styrke fællesskabet ved at bryde dagligdagen op og placere eleverne i en ny virkelighed et par dage for at give dem mulighed for at finde sammen i andre konstellationer end dem, de kender fra kontaktgrupper og klasser/linjehold.

INDHOLD

Turen er en fællestur til Lyngsbolejren i Fredericia. Vi vil have så mange elever som muligt til at cykle derned. Resten transporteres i bus. På lejren skal vi selv lave mad og forestå alle aktiviteter i fællesskab, elever og lærere. Der indgår køkkentjanser, kajak, kano, akvarelmaling, O-løb, Lego-mindstorm, musik/rytme, gåtur over den gl. Lillebæltsbro med tilhørende historie og ikke mindst lege og konkurrencer, hvor vi griner og rører ved hinanden.

LINJEDAGE

FORMÅL

2 til 3 gange har linjefagene 2 til 3 sammenhængende dage til linjefagsundervisning. Dette giver mulighed for, at det enkelte linjefag fordyber sig i et eller flere områder, og at de kan tage på tur.

INDHOLD

Fremgår af det enkelte linjefags fagbeskrivelse.

Sundhedsboostet

FORMÅL

At eleverne tilegner sig viden om og bedre vaner i forhold til sundhed på mange forskellige planer.

At give eleverne de bedste muligheder for at træffe gode valg, når det gælder deres almene sundhed.

Indhold

En måned op til efterårsferiens begyndelse afvikler vi en periode med særligt fokus på det brede sundhedsbegreb – dette gælder overordnet set kost, motion, søvn, mental sundhed, kropskultur og personlig målsætning. Forskellige dele af skolens hverdag inddrages i projektet herunder bl.a. fortælle timer, kontaktgruppemøder, morgenmotion, idrætsaktiviteter, skolens køkken og aftenarrangementer. Eleverne sætter personlige mål om forbedring af deres sundhed, de styrke- og konditester og opfordres til at holde sig sukkerfri i de 4 uger sundhedsboostet varer. Oplægsholdere udefra vil besøge skolens elever og tale om diverse former for sundhed.

Sundhedsboostet afsluttes med Skolernes Motionsdag, hvor alle elever er idrætsaktive hele formiddagen.

ÅBENT HUS

FORMÅL

Sidste søndag i september samt en onsdag i januar afholder vi et åbenthussarrangement, hvor interesserede besøger vores skole med henblik på optagelse.

INDHOLD

Om fredagen gør vi hallen klar med udstilling af fagene og stiller café op, hænger plakater og bannere op, så gæsterne kan finde frem til det, de søger. Om søndagen er eleverne delt op i forskellige hold med nøje definerede opgaver. Parkeringsvagter, rundvisere, cafébestyrere, passe boder sammen med lærerne, og til sidst er der oprydning og rengøring af hallen.

SKOLERNES MOTIONSLØB

FORMÅL

Det er formålet, at eleverne gennemfører en formiddag med motionsløb og cykling som supplement til den almindelige motion. Krydderiet på dagen er den interne konkurrence, der kører mellem bo-enhederne/kontaktgrupperne.

INDHOLD

Efter en fælles opvarmning sendes eleverne af sted på vores 6 km. løberute eller 10 km. cykelrute. Eleverne gennemfører nu så mange "runder", de kan nå indenfor det fastsatte tidsrum.

MULTIKUNSTUGE

FORMÅL

At styrke fællesskabet ved i løbet af en uge at arbejde med bl.a. musik, kunst, sang og teater på tværs af klasserne.

INDHOLD

Eleverne bliver inddelt i følgende work-shops: teater, band, smag, udsmykning, film, en spektakulær oplevelse, lys og lyd samt PR, som arbejder med det overordnede emne "vinduer".

Ugen munder ud i en fremvisning/oplevelse for forældrene.

Dagligt er der fælles kor i fortællertimen.

OBLIGATORISK SELVVALGT OPGAVE (OSO)

FORMÅL OG INDHOLD

På både 9 og 10. klassestrin udfører hver elev en obligatorisk selvvalgt opgave som en del af undervisningen.

Opgaven skal give eleven mulighed for at arbejde selvstændigt med et givent emne, der tager udgangspunkt i elevens uddannelsesplan og valg af ungdomsuddannelse, herunder aktiviteter i form af brobygning og andet. Det skal tilstræbes, at opgaven så vidt muligt placeres i forlængelse af brobygningsforløbet eller kombinationer af brobygnings- og praktikforløb, således at opgaven kan indgå som en del af elevens efterbehandling heraf.

I udarbejdelsen af opgaven skal eleven anvende varierede arbejdsmetoder og udtryksformer.

Eleven beslutter i samråd med de relevante lærere opgavens emne og indhold. Arbejdet med opgaven kan foregå i samarbejde mellem to eller flere elever, hvor der er en umiddelbar sammenhæng mellem de konkrete uddannelsesplaner.

Eleven udarbejder et konkret produkt, inden for de rammer, som skolen giver mulighed for. En eventuel fremlæggelse sker i forlængelse af arbejdet med opgaven.

Eleven modtager vejledning under hele opgaveforløbet med henblik på en kvalificering af arbejdet. Vejledningen skal give den enkelte elev mulighed for at tage udgangspunkt i egne faglige og personlige forudsætninger og i uddannelsesplanen.

Vejledningen omfatter:

- Valg og afgrænsning af emne og indhold i forhold til uddannelsesplanen
- Brug af arbejdsmetoder og undersøgelsesformer
- Brug af kilder og materialer
- Fremstilling af produkt
- Valg af udtryksform

Eleven skal forud for arbejdet med opgaven orienteres om, hvad der vil blive lagt vægt på i bedømmelsen.

Arbejdet med den obligatoriske selvvalgte opgave afsluttes senest 1. april for 10. klasseforløb, der er tilrettelagt som helårsforløb. Opgaven skal være bedømt, senest 1 uge før de skriftlige prøver finder sted.

Elevens opgave bedømmes med en skriftlig udtalelse og, hvis eleven ønsker det, med en karakter.

Den skriftlige udtalelse er en vurdering af:

- Den selvvalgte opgaves emne og indhold med udgangspunkt i elevens uddannelsesplan
- Elevens valg og brug af arbejdsmetoder og undersøgelsesformer
- Elevens valg og brug af kilder og materialer
- Sammenhæng mellem indholdet og det færdige produkts udtryksform

Karakteren er en helhedsvurdering af ovennævnte.

Elevens kan efter eget ønske få medtaget den skriftlige udtalelse og/eller karakteren på afgangsbrevet.

Ønskes opgaven bedømt med en karakter, skal eleven meddele skolen dette senest ved afleveringen af opgaven.

BROBYGNING

FORMÅL OG INDHOLD

Efterskolen skal tilbyde brobygning eller kombinationer af brobygning og ulønnet praktik med uddannelsesperspektiv.

Brobygningen afvikles 1 uge, hvor der skal brobygges til mindst én erhvervsuddannelse eller til én erhvervsgymnasial uddannelse i forløbet af mindst 2 dages varighed. Brobygningen skal være afviklet inden den 1. marts i skoleåret.

JULEUGE

FORMÅL

At skabe julestemning og fastholde den kristne tradition julen er.

INDHOLD

Vi opretter et antal værksteder, hvor der jules og gøres klar til, at vi kan holde julefest. Den sidste dag før juleferien går vi i kirke til en julegudstjeneste.

TERMINSPRØVER

FORMÅL

Inden jul afvikler vi i terminsprøver for at give eleverne en forsmag på, hvordan de skriftlige prøver afvikles, for at træne dem i brugen af PC/printer ved prøverne og for at give dem en terminskaraktter.

FORMÅL

Skriftlige prøver i fagene dansk, matematik, engelsk og tysk.

VEJLESTÆVNET

FORMÅL

Deltagelsen i det regionale idrætsstævne har altid haft høj prioritet, da det er placeret i afslutningen af skoleåret, hvor fællesskabet skal plejes og dyrkes før afslutningen.

MUSIKFESTIVAL

FORMÅL

Vores musikfestival er den sidste store aktivitet i Regionen i Midten, og den har vi afvilet gennem en årrække. Den stiller store krav til samarbejde og fællesskab, hvilket giver en god afslutning på skoleåret.

INDHOLD

Vi sætter 3 scener og to cirkustelte op til afvikling af de ca. 35 bands der kommer og spiller musik for de fremmødte 1500 gæster fra de andre skoler i Regionen i Midten. Eleverne er sammen med deres lærer ansvarlige for en bod eller en aktivitet eller som aktive musikere. Når festivalen er afsluttet, rydder vi hele området og fører parken tilbage til sit kendte udseende.

SIKKERHED

Når eleverne er i skolens varetægt, skal de benytte cykelhjelm og gul refleksvest, når de færdes på cykel i trafikken. Dog kun den gule vest når de er til fods.

I undervisningen følger vi de regler, der til en hver tid findes. Særligt når det gælder de fag, hvor der er forhøjet risiko (kajak, træklating, landbrug, jagt, ridning mv.) har vi skærpet opmærksomhed på sikkerheden.

Vi tilslutter os Efterskoleforeningens manifest: Sikkerhed ved sejlads.

Vores klatreinstruktører er exam. klatreinstruktører og vores grej udskiftes kontinuerligt, så det aldrig er ældre end 5 år gammelt.

Sikkerhed i forbindelse med brugen af skydepramme

- skolens pramme er af mærket "Kiwo" med indbygget opdrift.
- Kun i den varme tid – 1. maj til 1. okt. I praksis kun egentlig jagt i september.
- Afgrænset lavvandet område.
- Svømmevest under jagttøjet.
- Øve kravleteknik i lukket farvand. Lagune på Hjarnø. Ikke egentlig jagt – eleverne slippes ikke løs på fjorden.
- Trækjagt fra opankret pram.
- Eleverne slippes ikke løs – læreren apporterer skudt eller anskudt vildt.
- Mobiltelefon i vandtæt pose.
- Læreren kan hele tiden nå eleven.